

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

**Spotřebitelské úvěry – znaky, vybraná ustanovení
smluv o spotřebitelském úvěru, ochrana spotřebitele**

diplomová práce

Lenka Petrusková

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Petr Liška, LL.M.

Praha, duben 2013

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. 3. 2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. 4. 2013

.....

Lenka Petrusková

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Petru Liškovi, LL.M., vedoucímu mé diplomové práce, za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování, panu Mgr. Vlastimilu Turzovi, řediteli právního odboru Ústředního inspektorátu ČOI, za přínosnou konzultaci a panu Danielovi Hůle z dluhového poradenství Člověka v tísní za konzultaci.

V Praze dne 10. 4. 2013

.....

Lenka Petrusková

Motto:

„Inde datae leges, ne firmior omnia posset.“ („Proto jsou zákony dány, aby silnější nemohl všechno.“) Ovidius (Fast. III, 279)

Obsah:

Úvod.....	1
1. Základní údaje o spotřebitelském úvěru.....	1
1.1 Rozšíření spotřebitelských úvěrů	1
1.2 Spotřebitelský úvěr – pojem, definice spotřebitele	3
2. Právní úprava	4
2.1 Právní úprava – obecný přehled	4
2.2 Právní úprava v OZ relevantní pro spotřebitelské úvěry	5
2.3 Právní úprava v NOZ – změny v právní úpravě spotřebitele a spotřebitelských smluv	9
2.4 Právní úprava v zákoně o spotřebitelském úvěru	12
2.4.1 Vývoj zákonů upravujících čistě právní úpravu spotřebitelského úvěru	12
2.4.2 Úvod a přechodná ustanovení	13
2.4.3 Působnost zákona.....	14
2.4.4 Nejdůležitější změny novely	16
2.4.5 Informační povinnost věřitele či zprostředkovatele.....	20
2.4.6 Posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr	22
2.4.7 Odstoupení od smlouvy.....	23
2.4.8 Výpověď.....	26
2.4.9 Úvěr na koupi zboží či služby	28
2.4.10 Předčasné splacení	30
2.4.11 Zprostředkovatelé	32
2.4.12 Dozor a správní delikty	36
2.4.13 Změna živnostenského zákona	38
2.4.14 Německá právní úprava – porovnání s českou.....	39
3. Typické smlouvy o spotřebitelských úvěrech.....	41
3.1 Smlouva o úvěru.....	41
3.2 Smlouva o půjčce	44
3.3 Změny pramenící z NOZ u úvěru a u půjčky.....	45
3.4 Leasing a leasingová smlouva	46
3.5 Rozhodčí smlouva a spotřebitel v rozhodčím řízení	46
4. Vybrané otázky ochrany spotřebitele	52
4.1 Správní ochrana spotřebitele a činnost České obchodní inspekce	52
4.2 Finanční arbitr	55
4.3 Maximální výše RPSN.....	57
Závěr.....	61
Seznam zkratk	i
Seznam literatury	ii
Použitá literatura	ii
Použité právní předpisy	iv
Použitá judikatura.....	v
Použité webové stránky	vi
Použité právní databáze	x
Název a shrnutí práce v českém jazyce	xi
Název a shrnutí práce v anglickém jazyce.....	xii
Klíčová slova v českém a anglickém jazyce.....	xiii

Úvod

Za téma diplomové práce jsem si zvolila spotřebitelské úvěry – znaky, vybraná ustanovení smluv, ochranu spotřebitele. Cílem mé práce bylo zpracovat, jak právní předpisy upravující spotřebitelský úvěr ovlivňují praxi a smluvní ustanovení a jak praxe využívá limitů daných zákonem. Z tohoto důvodu jsem čerpala nejen ze zákonů, odborné literatury a judikatury, ale i z všeobecných podmínek mnohých subjektů nabízejících spotřebitelské úvěry, dále ze smluv o úvěru, o půjčce, o kartovém účtu a z jiných pramenů, které mapují realitu sektoru trhu, kde se setkávají subjekty podnikatelsky nabízející spotřebitelské úvěry a spotřebitelé.

Ve své práci se též zaměřuji na ochranu spotřebitele, na zákonná ustanovení, která mají za účel ho chránit a vyrovnávat jeho postavení slabší strany, a též instituce, které dozorují dodržování těchto předpisů, vedou správní řízení v případě porušení těchto povinností a ukládají sankce.

Práce je členěna na čtyři úseky: Úvodní kapitola obsahuje základní údaje o spotřebitelském úvěru. Druhá kapitola se zabývá právní úpravou spotřebitelského úvěru; důraz je zde kladen na ustanovení občanského zákoníku a zejména na právní úpravu zákona o spotřebitelském úvěru. Ve třetí části své práce se zabývám typickými smlouvami u spotřebitelských úvěrů a závěrečná kapitola je věnována vybraným otázkám ochrany spotřebitele - konkrétně správní ochraně spotřebitele a činnosti České obchodní inspekce, finančnímu arbitrovi a maximální výši RPNS.

1. Základní údaje o spotřebitelském úvěru

1.1 Rozšíření spotřebitelských úvěrů

Na začátku své diplomové práce, předtím než se zaměřím na právní aspekty spotřebitelských úvěrů, bych se ráda věnovala ekonomickým aspektům. K tomu poslouží pár statistických údajů:

Dle průzkumu agentury STEM má skoro polovina českých domácností úvěr, půjčku či leasing, 21 % českých domácností má spotřebitelský úvěr. Průzkum též ukázal, že spotřebitelský úvěr využívají především lidé z finančně hůře situovaných

domácností ke splácení běžných potřeb či k vybavení domácnosti.¹ Tak vysoký počet domácností majících spotřebitelský úvěr souvisí zřejmě i s tím, že přibližně 40 % obyvatel České republiky hodnotí svou životní úroveň jako špatnou, resp. spíše špatnou,² cca 40 % obyvatel se označilo za chudé³ a 30 % obyvatel ČR špatně vychází se svým domácím rozpočtem.⁴ Z tohoto je zřejmé, že spotřebitelské úvěry jsou mezi českými domácnostmi velmi rozšířené.

Ráda bych též nastínila objem peněz poskytnutých v ČR jako spotřebitelský úvěr. K celkovému objemu spotřebitelských úvěrů jsem zjistila, že „v závěru roku 2009 dlužil segment domácnosti-obyvatelstvo bankám 185,5 mld. korun v půjčkách na spotřebu. Strukturu těchto spotřebních úvěrů tvořily debetní zůstatky na běžných a žirových účtech, pohledávky bank z karet, účelové spotřebitelské úvěry na zboží a služby a neúčelové spotřebitelské úvěry. Právě neúčelové spotřebitelské úvěry tvořily z uvedené částky největší část úvěrů obyvatelstva na spotřebu (150,4 mld. korun).

Kromě spotřebních úvěrů obyvatelstvu od bank získávají české domácnosti půjčky také od nebankovních poskytovatelů aktiv, kterými jsou tzv. společnosti ostatního úvěrování (splátkový prodej) a leasingové společnosti. Ty poskytly domácnostem ve stavech z konce roku 2009 na spotřebu dalších 104,1 mld. korun.“⁵

Statistické údaje o rozdělení mezi bankovním a nebankovním sektorem se mi nepodařilo najít, ale jen pro ukázkou: pouze členové organizace ČLFA – České leasingové a finanční asociace, sdružující 59 společností nebankovního sektoru, poskytli v roce 2011 spotřebitelské úvěry v celkové výši 34,2 mld. Kč⁶ a v roce 2012 ve výši 35,7 mld. Kč.⁷

Z těchto údajů je patrné, že spotřebitelské úvěry jsou velmi rozšířené, ať již co do počtu spotřebitelů, kterým byl spotřebitelský úvěr poskytnut, či do objemu finančních prostředků.

---

¹ Dle průzkumu z 2. 11. 2010, www.stem.cz – průzkum – zatížení domácností půjčkami a úvěry

² Dle průzkumu z 10. 11. 2011, www.stem.cz – průzkum – životní úroveň domácností

³ Dle průzkumu z 11. 11. 2011, www.stem.cz – průzkum – rozšíření pocitu chudoby v ČR

⁴ Dle průzkumu z 28. 3. 2011, www.stem.cz – průzkum – finanční zajištění českých domácností

⁵ <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta120310.doc>

⁶ Dne 24. 3. 2012 na www.clfa.cz, Tisková zpráva ke statistikám za rok 2011 – 28. února 2012

⁷ <http://www.clfa.cz/index.php?textID=70>, Tisková konference k výsledkům leasingového, úvěrového a factoringového trhu v r. 2012 – 7. února 2013

Zajímavé je podívat se ještě na jeden aspekt, a to na skutečnost, že od roku 2008 se poněkud snížila ochota obyvatel ČR řešit svou obtížnou finanční situaci půjčkou – nyní je cca pouhých 34 % obyvatel ochotno řešit svoji obtížnou finanční situaci půjčkou od banky či nebankovní instituce,⁸ což podle mého názoru souvisí s finanční krizí.

1.2 Spotřebitelský úvěr – pojem, definice spotřebitele

Pro spotřebitelské úvěry je, jak již z názvu vyplývá, určující, že se ve spotřebitelském úvěru střetávají dvě různé strany: spotřebitelé, tedy jedinci, kteří jednájí v rámci svých vlastních tržních možností, a jejich protipólem jsou osoby (fyzické či právnické), které jednájí v rámci své podnikatelské nebo jiné obchodní činnosti.

Spotřebitel je v současném OZ definován v § 52 odst. 3 jako fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Spotřebitelský úvěr je obsahově vymezen takto: „*Spotřebitelský úvěr představuje poskytnutí peněžních prostředků nebo odloženou platbu, například ve formě úvěru, půjčky nebo koupě najaté věci, za které je spotřebitel povinen platit.*“⁹

Je důležité uvědomit si, že obecný pojem spotřebitelského úvěru zahrnuje daleko širší paletu smluvních typů než pouhou smlouvu úvěrovou. Smlouva o spotřebitelském úvěru je tedy průřezovou kategorií, která obsahuje více smluvních typů – především smlouvu o úvěru, dále smlouvu o půjčce, smlouvu o koupi najaté věci, jakož i jiné smluvní typy, u kterých je sjednána odložená platba (například smlouva kupní či smlouva o dílo, mohlo by se však jednat i o smlouvu cestovní či jinou), dále jsou to jakékoliv nepojmenované smlouvy, jejichž obsahem je finanční služba obdobná odložené platbě, půjčce či úvěru, a zejména nepojmenované smlouvy, tzv. leasingové smlouvy.

Dále je nutno rozlišit, zda se jedná o spotřebitelský úvěr, na nějž se vztahuje zákon o spotřebitelském úvěru, či zda jde o spotřebitelský úvěr, na nějž se zákon o spotřebitelském úvěru nevztahuje, např. o hypoteční úvěry, které ačkoliv jsou vyjmuty

---

⁸ Dle průzkumu z 4. 11. 2011, www.stem.cz – průzkum – ochota řešit obtížnou situaci půjčkami

⁹ Hendrych, Dušan a kol.: Právní slovník, 3. vydání, 2009, Praha: C. H. Beck

z okruhu právních vztahů upravených SpotřÚ, stále pojmově zůstávají spotřebitelskými úvěry.

2. Právní úprava

2.1 Právní úprava – obecný přehled

Ráda bych úvodem jen stručně načrtla, které právní předpisy upravují oblast spotřebitelského úvěru. Nejdůležitější právní předpisy budou dále rozebrány v jednotlivých částech mé práce.

Základ právní úpravy nalezneme v občanském a obchodním zákoníku. Jsou to například ustanovení § 497–507 ObchZ o úvěru nebo ustanovení o půjčce v OZ v § 457–458 či jiná obecnější ustanovení o závazkovém právu a smlouvách. Významná je též úprava spotřebitelských smluv § 51a–65 OZ.

Dále je právní úprava ovlivněna zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ze dne 21. 4. 2011, který je účinný od 1. 1. 2011 a který nahradil zákon 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru.

Nutno je též zmínit evropskou právní úpravu, např. směrnici 2011/83/EU o právech spotřebitelů, směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru, zrušení směrnice Rady 87/102/EHS, směrnicí Rady 93/13/EHS z 5. 4. 1993 o nekalých podmínkách ve spotřebitelských smlouvách či směrnicí Rady 85/577/EHS z 20. 5. 1997 o ochraně spotřebitele z hlediska smluv sjednávaných na dálku.

Právní úpravu spotřebitelského úvěru ovlivňují i ostatní právní předpisy: zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci (podle § 2 odst. 2 písm. f) zákona č. 64/1986 Sb. ČOI kontroluje, zda osoby poskytující spotřebitelský úvěr dodržují podmínky stanovené zvláštním právním předpisem), dále zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, a přílohy k tomuto zákonu (hlavně ustanovení o klamavých, nekalých, agresivních obchodních praktikách atd.), zákon č. 40/2009 – trestní zákoník (ustanovení § 253 o poškozování spotřebitele, případně ustanovení § 218 o lichvě, ustanovení o úvěrovém podvodu § 211 odst. 1 TZ), zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon (poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru dle přílohy 2 zákona patří

mezi živnosti vázané), zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (v novele účinné od 1. 4. 2012 se hodně rozšířila ochrana spotřebitele a rozhodčí řízení se spotřebitelem se značně odlišilo od řízení se stranami, kde není zastoupen spotřebitel), zákon o ochraně osobních údajů, zákon 101/2000 Sb. Zajisté se problematiky spotřebitelských úvěrů dotýkají ještě další předpisy, ale není cílem této práce poskytnout kompletní výčet.

2.2 Právní úprava v OZ relevantní pro spotřebitelské úvěry

Pro všechny spotřebitelské úvěry jsou relevantní obecná ustanovení OZ o právní způsobilosti, právních úkonech, smlouvách, neplatnosti právního úkonu, smluvní pokutě, půjčce atd.

Důležité pro smlouvy o spotřebitelském úvěru je především ustanovení v § 39 OZ, který stanoví, že neplatný je právní úkon, jenž svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům.¹⁰

Zákon o spotřebitelském úvěru je k občanskému zákoníku samozřejmě lex specialis, proto se ustanovení zákona o spotřebitelském úvěru použijí přednostně před ustanoveními občanského zákoníku. Spotřebitelské úvěry podléhající úpravě zákona o spotřebitelském úvěru mají detailnější právní úpravu informační povinnosti, odstoupení od smlouvy, zastoupení atd. v tomto zákoně. Nicméně jelikož se zákon o spotřebitelském úvěru nevztahuje na všechny vztahy, jež by se v širším smyslu daly označit za spotřebitelský úvěr – především hypoteční úvěry, drobné půjčky do 5 000 Kč (viz kapitola Právní úprava v zákoně o spotřebitelském úvěru, podkapitola Působnost zákona) a ostatní – je zde množství spotřebitelských úvěrů, které se řídí přímo OZ.

---

¹⁰ Proč je korektura dobrých mravů potřebná, dobře vystihl JUDr. Salač ve své práci „Rozpor s dobrými mravy a jeho následky v civilním právu“: „Dobré mravy představují mimoprávní hodnoty společné určité části společnosti na určitém stupni jejího vývoje – chápané jako nezpochybnitelné minimum slušnosti všech spravedlivě uvažujících jedinců. Přestože dobré mravy vyjadřují dané mimoprávní hodnoty, přiznává jim právní řád právní relevanci, protože právo nemůže připustit právní úkony, které se přičí určitému standardu lidského chování, morálky, etiky atd. Rovněž není myslitelné, aby soudní moc poskytovala právní ochranu takovýmto právním úkonům.“¹⁰

Ostatní smlouvy o spotřebitelském úvěru se budou řídit těmito ustanoveními OZ: Spotřebitelský úvěr dle § 52 odst. 1 a 2 OZ¹¹ patří do tzv. kategorie spotřebitelských smluv, které se vyznačují omezením smluvní volnosti ve prospěch ochrany spotřebitele. Toto se projevuje například tím, že smluvní ujednání se nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele, dále se spotřebitel nemůže vzdát svých práv, která mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své postavení.¹² Zakazují se rovněž ujednání, jež v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.¹³ OZ obsahuje demonstrativní výčet takto nepřípustných ujednání v § 56 OZ. Další pro spotřebitelské úvěry relevantní ustanovení jsou ustanovení OZ o smlouvách uzavíraných mimo obchodní prostory dle § 57 OZ. Klasicky jsou smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavírány v obchodních prostorech banky, nebankovní společnosti či zprostředkovatele, ale časté jsou i situace, kdy je spotřebitelský úvěr uzavřen na jiném místě, např. v bydlíšti spotřebitele či v kavárně, restauraci atd., například u příležitosti tzv. předváděcí akce.

Smlouvy o spotřebitelských úvěrech mohou být též uzavírány na dálku. OZ se v § 54a věnuje smlouvám o finančních službách uzavíraných distančním způsobem. V § 54b OZ je stanovena informační povinnost; ta je zde obecnější (hlavně v odst. 1–3) než v zákoně o spotřebitelském úvěru, vztahuje se především na získání základních informací o podnikateli (obchodní firma, sídlo, ...), konkrétnější informační povinnost nalezneme v § 54b odst. 4, který stanoví, že spotřebiteli musí být poskytnuty tyto informace o smlouvě o finančních službách uzavírané na dálku:

- a) o možnosti či nemožnosti odstoupit od smlouvy, zejména o lhůtách k jeho uplatnění, podmínkách jeho uplatnění, částce, jejíž zaplacení může být na spotřebiteli požadováno, a informace o důsledcích neuplatnění práva na odstoupení od smlouvy,
- b) o minimální době trvání smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku v případě trvajících nebo opakovaného poskytování finančních služeb,

---

¹¹ § 52 odst. 1 OZ: Spotřebitelskými smlouvami jsou smlouvy kupní, smlouvy o dílo, případně jiné smlouvy, pokud smluvními stranami jsou na jedné straně spotřebitel a na druhé straně dodavatel.

§ 52 odst. 2 OZ: Dodavatelem je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.

¹² § 55 odst. 1 OZ

¹³ § 56 odst. 1 OZ

c) o právu dodavatele nebo spotřebitele na předčasné nebo jednostranné ukončení smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku na základě smluvních podmínek, včetně případných smluvních pokut,

d) praktické pokyny pro uplatnění práva na odstoupení, obsahující mimo jiné adresu, na niž má být zasláno oznámení o odstoupení,

e) označení členského státu nebo členských států Evropské unie, jejichž právní předpisy bere dodavatel za základ pro vytvoření vztahů se spotřebitelem před uzavřením smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku,

f) o smluvní doložce o rozhodném právu smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku a o příslušnosti soudu v případě sporů vzniklých ze smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku,

g) o jazyku, případně jazycích, ve kterých bude dodavatel se souhlasem spotřebitele komunikovat se spotřebitelem během trvání smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku a ve kterých budou spotřebiteli poskytnuty smluvní podmínky a další informace podle tohoto paragrafu.

Dále je v § 54b odst. 7 OZ stanoveno, že informace poskytnuté spotřebiteli před uzavřením smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku musí být v souladu s uzavřenou smlouvou. Dle § 54b odst. 8 OZ tyto informace musí být dány spotřebiteli písemně k dispozici v dostatečném předstihu před tím, než je spotřebitel smlouvou uzavíranou na dálku nebo nabídkou na její uzavření vázán.

V praxi je mnoho smluv o spotřebitelském úvěru uzavíráno telefonickým rozhovorem, kde racionálně není v možnostech operátora daného poskytovatele seznámit zájemce o spotřebitelský úvěr se všemi podmínkami. Tato situace je upravena v § 54b odst. 9 OZ následovně: Jestliže byla smlouva o finančních službách uzavíraná na dálku uzavřena na žádost spotřebitele s použitím prostředků komunikace na dálku, které neumožňují poskytnutí smluvních podmínek a informací, musí dodavatel splnit svou informační povinnost okamžitě po uzavření této smlouvy. Dále je stanoveno, jaké informace má dodavatel poskytnout spotřebiteli v průběhu telefonického rozhovoru: na začátku musí být sdělen obchodní účel hovoru a informace sloužící k dostatečné identifikaci spotřebitele. Pokud spotřebitel souhlasí se zestručněním informací, tyto informace musí být spotřebiteli sděleny: informace o osobě, která je v kontaktu se spotřebitelem, její spojení s dodavatelem, název a hlavní charakteristiky poskytované

služby, celková cena poskytované služby včetně všech poplatků a existence dalších nákladů, které nejsou hrazeny prostřednictvím dodavatele. Dodavatel dále informuje spotřebitele o tom, že další informace jsou k dispozici na vyžádání, a o povaze těchto informací.

Dále má spotřebitel dle § 54b odst. 11 OZ právo obdržet kdykoli během trvání smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku na svou žádost smluvní podmínky v tištěné podobě, případně změnit způsob komunikace na dálku, pokud to není v rozporu s povahou poskytovaných finančních služeb nebo s uzavřenou smlouvou o finančních službách uzavíranou na dálku.

Dle § 54b odst. 12 OZ, pokud dodavatel při uzavírání smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku neposkytne spotřebiteli informace vyžadované zákonem nebo mu poskytne klamavé informace, má spotřebitel právo od uzavřené smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku odstoupit. Toto právo může spotřebitel uplatnit ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se o porušení informačních povinností dozví.

§ 54c odst. 1 OZ upravuje právo spotřebitele na odstoupení od smluv uzavíraných na dálku – spotřebitel má právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě 14 dnů ode dne uzavření této smlouvy nebo ve lhůtě 14 dnů ode dne, kdy mu byly předány informace v souladu s § 54b odst. 8 nebo 9, nastal-li tento den po uzavření smlouvy. Dle § 54c odst. 3 OZ spotřebitel vykoná své právo na odstoupení oznámením zasláným prokazatelným způsobem v souladu s pokyny o odstoupení, které byly uvedeny v rámci informační povinnosti. Dále je v tomto odstavci uvedeno, že lhůta k uplatnění práva na odstoupení je zachována, pokud bylo oznámení písemně odesláno před uplynutím této lhůty.

Pokud je se smlouvou o finančních službách uzavíranou na dálku spojena jiná smlouva uzavíraná na dálku vztahující se ke službám poskytovaným dodavatelem nebo jinou osobou na základě smlouvy s dodavatelem, pak se tato smlouva od počátku ruší, pokud spotřebitel využije své právo na odstoupení podle odstavce 1.¹⁴

K tomu je nutno dodat, že informační povinnost poskytovatele či zprostředkovatele a možnost odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru jsou mnohem detailněji upraveny v zákoně o spotřebitelském úvěru.

---

¹⁴ § 54c odst. 4 OZ

2.3 Právní úprava v NOZ – změny v právní úpravě spotřebitele a spotřebitelských smluv

Nový občanský zákoník upouští od označení „spotřebitelských smluv“ k novému označení „smlouvy uzavírané se spotřebitelem“; toto je odůvodněno tím, že spotřebitelské smlouvy nejsou jako takové smluvními typy, jako např. „kupní smlouva“ či „darovací smlouva“, ale smlouvami uzavíranými mezi specifickými stranami, tzv. spotřebitelská smlouva se týká jakéhokoliv smluvního typu a také nepojmenovaných smluv, jako je např. leasing. Nicméně z důvodu vžitosti pojmu „spotřebitelské smlouvy“ zavádí NOZ v § 1810 legislativní zkratku „spotřebitelské smlouvy“.

Nový občanský zákoník v § 419 definuje spotřebitele takto: *„Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“*

OZ definuje spotřebitele v § 52 odst. 3 jako fyzickou osobu, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Pojem každý člověk se kryje s pojmem fyzická osoba, takže toto zůstalo zachováno, ale NOZ rozšiřuje aktivity spotřebitele na jednání s podnikatelem a nejen na uzavírání a plnění smlouvy jako v OZ.

Úprava výkladu je v OZ i v NOZ podobná: v § 55 odst. 3 OZ se říká, že při pochybnostech o významu spotřebitelských smluv platí výklad pro spotřebitele příznivější. V § 1818 odst. 1 NOZ se říká že, k lze-li obsah smlouvy vyložit různým způsobem, použije se výklad pro spotřebitele nejpříznivější. Je zde patrné, že se změnilo jen stylistické formulování, ale právní záměr chránit spotřebitele před mnohasmyslným výkladem zůstal a nezměnil se.

Dále § 55 odst. 1 OZ stanoví, že smluvní ujednání spotřebitelských smluv se nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel se zejména nemůže vzdát práv, která mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení.

§ 1812 odst. 2 NOZ tuto problematiku upravuje obdobně, když stanoví, že k ujednáním odchylicím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se

nepřihlíží. To platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje.

V NOZ též byla upravena formulace obecné nepřípustnosti některých ujednání, zatímco v OZ se v § 56 odst. 1 mluví o tom, že spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. V NOZ je tato formulace lehce pozměněná, § 1813 tuto záležitost upravuje takto: „*Má se za to, že zakázaná jsou ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele. To neplatí pro ujednání o předmětu plnění nebo ceně, pokud jsou spotřebiteli poskytnuty jasným a srozumitelným způsobem.*“ Výraz „*má se za to, že*“ vyjadřuje vyvratitelnou právní domněnku, takže je tady prostor pro rozmanitost praxe, aby našla případy, kdy toto nebude platit. Výraz „*dobrá víra*“ zde byl nahrazen výrazem „*požadavek přiměřenosti*“, jenž je pro českou právní terminologii přesnější než výraz „*dobrá víra*“, který je anglicismus a v kontextu české právní terminologie je matoucí, neboť tento pojem je ve zdejším právním pojmosloví již obsazen a chápán jako objektivně hodnocené vnitřní přesvědčení určité osoby, že je něco po právu.¹⁵

Jedná se zde o obecné vyjádření zásady proporcionality, která v praxi znamená, že je v první řadě nutné posoudit rovnováhu práv a povinností smluvních stran.

V NOZ v § 1814 zvláště zakazující ujednání až na malé výjimky odpovídají současné úpravě nepřípustných ujednání v § 56 OZ.

V NOZ se dle § 1815 k nepřiměřenému ujednání nepřihlíží, ledaže se jej spotřebitel dovolá. Na nepřípustné ujednání se tedy hledí jako na právně bezvýznamné.

V současném OZ jsou dle § 55 odst. 2 v provázanosti s § 56 OZ nepřípustná ujednání neplatná.

Pro spotřebitelské úvěry jsou relevantní i ustanovení v § 1798–1801 NOZ o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem, neboť smlouva o spotřebitelském úvěru je vždy uzavírána adhezním způsobem, kdy spotřebitel nemůže ovlivnit obsah smlouvy.

---

¹⁵ Eliáš, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, 2012, str.736.

Dále je velmi široce upravena informační povinnost podnikatele vůči spotřebiteli v § 1811 NOZ: podnikatel je ještě před jakýmkoliv závazným úkonem povinen sdělit v jazyce smlouvy a) svou identifikaci a kontaktní údaje, b) označení a popis zboží, c) ceny včetně souvisejících poplatků, d) způsob platby a dodání zboží, e) náklady dodání zboží, f) veškerá práva spojená se zbožím a možnostmi reklamace, g) dobu trvání závazku a možnosti jeho ukončení, h) údaje o funkčnosti digitálního systému a i) údaje o součinnosti digitálního obsahu s hardwarem a softwarem.¹⁶ Toto ustavení se nepoužije na smlouvu uzavíranou za účelem vyřizování záležitostí každodenního života, pokud má dojít k vzájemnému plnění bezprostředně po jejím uzavření, či na smlouvu o dodání digitálního obsahu, pokud byl dodán na hmotném nosiči.

Dále v NOZ není obsažena stávající podmínka, podle níž mohou být prostředky komunikace na dálku při smluvním jednání použity pouze se souhlasem spotřebitele (§ 1820 NOZ x § 53 odst. 2 OZ).

Nově má podnikatel při uzavírání smluv distančním způsobem a u závazků ze smluv uzavíraných mimo obchodní prostory povinnost doložit splnění své povinnosti seznámit spotřebitele se všemi informacemi, na jejichž poskytnutí má podle zákona nárok (§ 1839 NOZ), nicméně NOZ neukládá žádné sankcionování za porušení informační povinnosti.

Dále je v NOZ vypuštěno ustanovení zvláštní úpravy vztahující se k uzavírání smluv o poskytování finančních služeb prostřednictvím telefonické komunikace – bude zde aplikována obecná úprava (x 54b odst. 10 OZ).

Lehce se změnila prodloužená lhůta pro odstoupení od smlouvy u finanční smlouvy: OZ v § 54b odst. 12 určil, že pokud dodavatel neposkytne při uzavírání smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku spotřebiteli informace podle odstavců 1 až 11 nebo mu poskytne klamavé informace, má spotřebitel právo od uzavřené smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku odstoupit. Toto právo může spotřebitel uplatnit

---

¹⁶ Bělohlávek, A. J., Černý, F., Jungwirthová, M., Klíma, P., Profeldová T., Šrotová, E.: Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, str.183.

ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se o porušení povinností dodavatele podle odstavců 1 až 11 dozví. Na odstoupení spotřebitele od smlouvy se použijí ustanovení § 54c odst. 6 až 9 obdobně. V NOZ je prodloužené právo na odstoupení dáno jen v případě, že dodavatel poskytne klamavé informace, a ne i tehdy, pokud informace neposkytne, jak je to dosud.

2.4 Právní úprava v zákoně o spotřebitelském úvěru

2.4.1 Vývoj zákonů upravujících čistě právní úpravu spotřebitelského úvěru

Současnou právní úpravu nalezneme v zákoně o spotřebitelském úvěru č. 145/2010 Sb. ve znění novelizovaném zákonem 43/2013 Sb. Předchozí právní úpravou byl zákon 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, který byl v účinnosti od 1. 1. 2002 do 31. 12. 2010. Tato úprava byla velmi kusá, ale stanovila základní povinnosti pro věřitele (požadavek písemné formy pro smlouvu o spotřebitelském úvěru, požadavek jedné kopie smlouvy pro spotřebitele) a požadavek na obsah smlouvy: nutnost stanovení roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr způsobem uvedeným v příloze tohoto zákona; stanovení podmínek, za kterých může být roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr upravena a které nesmí být závislé pouze na vůli věřitele; stanovení maximální výše spotřebitelského úvěru, stanovení výše jednotlivých splátek, jejich počtu a přesného časového rozvržení; stanovení jednotlivých plateb, budou-li placeny spolu se spotřebitelským úvěrem (pokud jednotlivé platby nelze přesně stanovit, musí být uveden způsob jejich výpočtu), závazek věřitele informovat spotřebitele v průběhu plnění smlouvy o všech změnách roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr; u smluv, ve kterých se sjednává koupě najaté věci, výši spotřebitelského úvěru; ustanovení o právu na splacení spotřebitelského úvěru před stanovenou lhůtou; podmínky, za kterých lze předčasně ukončit smluvní vztah; způsob placení.

Nicméně tato úprava, ačkoliv byla v době svého vzniku velmi potřebná, se ukázala být příliš kusá, ponechávající věřiteli příliš velký rozsah smluvní svobody, která byla mnohdy zneužívána na úkor spotřebitele. Vzhledem k této okolnosti a požadavku na větší ochranu spotřebitele vycházejícího ze směrnic EU byl přijat nový zákon o spotřebitelském úvěru. Nicméně ani zákon o spotřebitelském úvěru nedokázal upravit všechny „triky“, jež používají někteří věřitelé a zprostředkovatelé k tíži

spotřebitelů, proto byl novelizován zákonem 43/2013 Sb., který je účinný od 25. 2. 2013.

2.4.2 Úvod a přechodná ustanovení

Zákon o spotřebitelském úvěru č. 145/2010 Sb. vstoupil v účinnost 1. 1. 2011, s účinností od 25. 2. 2013 byl novelizován zákonem č. 43/2013 Sb.

Přechodná ustanovení zákona o spotřebitelském úvěru v § 23 odst. 1 SpotřÚ stanoví, že právní vztahy týkající se spotřebitelského úvěru vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se řídí dosavadními právními předpisy, což je zákon o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru. Ustanovení odstavce 2 toto pravidlo modifikuje tím, že: „*ustanovení § 7 odst. 1 až 3, § 12, 13 a § 16 odst. 2 věta druhá a § 16 odst. 3 se použijí i na právní vztahy vzniklé ze smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, uzavřené na dobu neurčitou přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.*“ Tato ustanovení se týkají především změny výpůjční úrokové sazby, výpovědi spotřebitelského úvěru, možnosti věřitele spotřebiteli z objektivních důvodů ukončit oprávnění čerpat spotřebitelský úvěr, pokud je tak stanoveno ve smlouvě, a překročení.

Zákon o spotřebitelském úvěru byl novelizován zákonem 43/2013 Sb., novela je účinná od 25. 2. 2013, ovšem až na toto ustanovení: „*V § 6 odst. 1 SpotřÚ se za větu druhou vkládají nové věty, které znějí: „Je-li část smlouvy určena odkazem na obecné podmínky, musí připojit věřitel ke smlouvě jen takovou část obchodních podmínek, která se týká uzavírání smlouvy. Použitá velikost písma nesmí být menší než ve smlouvě.*““ Toto ustanovení nabývá účinnost k 1. 1. 2014.

Důležitá jsou též přechodná ustanovení novely, ta stanoví tři základní pravidla:

1. Právní vztahy vzniklé ze smluv, ve kterých se sjednává spotřebitelský úvěr nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se řídí zákonem č. 145/2010 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. Právní vztahy související s použitím směnky nebo šeku přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nejsou nabytím účinnosti tohoto zákona dotčeny.
3. Jsou-li poskytnuty informace obsažené v příloze č. 2 zákona č. 145/2010 Sb. na formuláři uvedeném v přílohách č. 6 a 7 zákona č. 145/2010 Sb., ve znění

účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, do jednoho roku ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, má se za to, že jsou poskytnuty v souladu se zákonem č. 145/2010 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

2.4.3 Působnost zákona

Tento zákon se na určité druhy spotřebitelských úvěrů **nevztahuje**, a to dle § 2 SpotřÚ : „na odloženou platbu, půjčku, úvěr nebo jinou obdobnou finanční službu:

a) poskytnutou pro účely bydlení, v níž je pohledávka zajištěna zástavním právem k nemovitosti a jejímž účelem je

1. nabytí vlastnického práva k nemovitosti, vypořádání vlastnických vztahů k nemovitosti nebo výstavba nemovitosti,

2. úhrada za převod členských práv a povinností v bytovém družstvu nebo nabytí účasti v jiné právnické osobě za účelem získání práva užívání bytu či rodinného domu,

3. změna stavby nebo její připojení k veřejným sítím,

4. úhrada nákladů spojených se získáním půjčky, úvěru nebo jiné obdobné finanční služby s účelem uvedeným v bodech 1 až 3, nebo

5. splacení úvěru, půjčky nebo jiné obdobné finanční služby poskytnuté k účelům uvedeným v bodech 1 až 4, popřípadě 5,

b) sjednanou v podobě nájmu věci nebo leasingu, s výjimkou smluvních vztahů, u nichž je sjednáno právo nebo povinnost koupě předmětu smlouvy nebo jiná možnost nabytí vlastnického práva po uplynutí určité doby,

c) poskytnutou bez úroku a jakékoli úplaty (změna před novelou dikce, že SpotřÚ se nevztahuje na odloženou platbu, půjčku, úvěr nebo jinou obdobnou finanční službu poskytnutou bez úroku **nebo** jakékoli úplaty, nyní dikce bez úroku **a** jakékoliv úplaty – důvodem jsou zřejmě subjekty nabízející „bezúročnou“ půjčku, ale s poplatkem za poskytnutí úvěru),

d) sjednanou v podobě průběžného poskytování služby nebo dodávání zboží stejného druhu, za které spotřebitel může platit v průběhu jejich poskytování formou splátek,

- e) s celkovou výší nižší než 5 000 Kč nebo vyšší než 1 880 000 Kč; částka 5 000 Kč se považuje za dosaženou též tehdy, je-li mezi tímž věřitelem a spotřebitelem uzavřeno v období 12 měsíců více smluv se stejným nebo obdobným účelem, přičemž se tento zákon vztahuje na smlouvu, kterou se dosáhne nebo přesáhne celková výše úvěru 5 000 Kč, a všechny následující smlouvy uzavřené v uvedeném období,
- f) kterou zaměstnavatel poskytuje svým zaměstnancům jako vedlejší činnost s roční procentní sazbou nákladů nižší, než je roční procentní sazba nákladů spotřebitelských úvěrů obvykle nabízená na trhu, a která není obecně nabízena veřejnosti,
- g) sjednanou s obchodníkem s cennými papíry nebo bankou, jejímž účelem je provedení operace s investičním nástrojem, přičemž obchodník s cennými papíry nebo banka jsou do této operace zapojeni,
- h) v podobě bezplatného odložení platby stávajícího dluhu,
- i) poskytovanou omezenému okruhu osob ve veřejném zájmu na základě jiného právního předpisu bezúročně nebo s úrokovými sazbami nižšími, než jsou sazby na trhu obvyklé,
- j) při jejímž poskytnutí je věřiteli přenechána movitá věc a věřiteli nevzniká právo na vrácení peněz, nebo
- k) která je obsažena ve smíru uzavřeném před soudem nebo jiným příslušným orgánem.

Nejčastější spotřebitelské úvěry nepodřízené režimu SpotřÚ jsou tedy hypotéky (pokud splňují důvody písmene a); tzv. americká hypotéka, která je vlastně bezúčelový spotřebitelský úvěr, kdy je pohledávka věřitele zajištěna zástavním právem k nemovitosti, spadá do režimu zákona o spotřebitelském úvěru, neboť se zde nejedná o úvěr poskytnutý pro potřeby bydlení), v tomto se česká právní úprava inspirovala britskou právní úpravou v Consumer Credit Acts, kde jsou též vyloučeny půjčky peněz zajištěné nemovitostmi z regulace spotřebitelských úvěrů. Dalším v praxi výrazným vynětím je vynětí částek nižších než 5 000 Kč. Toto ustanovení nabírá na významu s novým trendem tzv. půjček do výplaty, kde je mnohdy cíleně půjčováno max. 4 999 Kč, aby věřitel nepodléhal povinnosti postupovat podle zákona o spotřebitelském úvěru.¹⁷ Toto je odůvodňováno tím, že splnění informačních povinností podle zákona o spotřebitelském úvěru by bylo zbytečně nákladné a jen by zvyšovalo úrokovou sazbu.

---

¹⁷ <http://www.vataonline.cz/>

Částky vyšší než 1 880 000 Kč jsou zase vyňaty s odůvodněním, že spotřebitel, který si půjčuje takovouto částku, už si může dovolit právní poradenství.

2.4.4 Nejdůležitější změny novely

Zákon o spotřebitelském úvěru byl novelizován zákonem 43/2013 Sb., novela je účinná od 25. 2. 2013. V této kapitole bych ráda jen stručně shrnula změny právní úpravy po novele.

Podstatné přínosy novely:

1. posílení konceptu takzvaného odpovědného úvěrování – upraveno znění § 9 SpotřÚ odst.1, které nově obsahuje větu: *„Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná.“* Sankcí za poskytnutí úvěru v situaci, kdy je po posouzení s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel nebude moci splácet, je neplatnost smlouvy. Tisková zpráva Ministerstva financí se k dané problematice vyjadřuje takto: *„Věřitel může poskytnout spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud bude po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet (novela by měla zabránit úmyslnému předlužování spotřebitele, kdy je zřejmé, že nebude schopen spotřebitelský úvěr splácet, a posílit princip odpovědného úvěrování); samotnou povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele s odbornou péčí obsahuje už stávající znění zákona o spotřebitelském úvěru a novela ji nijak nekonkretizuje – není stanoveno, které všechny parametry má věřitel zkoumat, požadavek ‚odborné péče‘ však znamená, že věřitel má jednat jako profesionál v příslušné oblasti (který má vědět, co vše je nutné zohlednit), a pokud tak nejedná, porušuje zákon.“*¹⁸ Více k tomuto tématu v kapitole Posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr.
2. nově nelze využít šek nebo směnku pro splacení či zajištění spotřebitelského úvěru – byl kompletně novelizován § 18 SpotřÚ, který dosud obsahoval jen

---

¹⁸ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_77088.html

nic neříkající ustanovení stanovující, že věřitel si musí počínat tak, aby byla zachována všechna práva spotřebitele, která vyplývají ze smlouvy, v níž se sjednává spotřebitelský úvěr. Za porušení tohoto zákazu se uloží pokuta až 10 mil. Kč.

3. stanovení zákazu použití zajištění ve zcela zjevném nepoměru k hodnotě zajišťované pohledávky (upraveno nově v § 18a SpotřÚNZ). Porušením tohoto zákazu je spáchán správní delikt, za nějž se uloží pokuta až do výše 20 mil. Kč podle § 20 odst. 2 písm. s) SpotřÚNZ v kombinaci s § 20 odst. 5 písm. a) SpotřÚNZ.
4. § 18b SpotřÚ stanovil zákaz použití telefonního čísla s vysokým tarifem – myslí se tím hlavně čísla začínající 900, 906 atd. Za porušení tohoto zákazu se uloží pokuta až ve výši 20 mil. Kč. Tímto se reaguje na celkem rozšířenou praxi, kdy je spotřebitel zajímající se o možnost úvěru přesměrován na drahou telefonní linku. O tom, že jde o placenou linku, je informován klamavým způsobem nebo není informován vůbec. V poslední době se objevily případy, že spotřebitelé nebyli na drahou telefonní linku přesměrováni, ale když zavolali na telefonní číslo z inzerátu inzerujícího půjčení peněz „ihned, až do domu, bez doložení“, obdrželi informaci o telefonním čísle začínajícím 900, ..., které je zpoplatněno vysokou částkou, např. 95 Kč za minutu. Pokud na toto číslo zavolali, osoba na druhé straně neustále prodlužovala hovor opakovanými otázkami atd., aby hovor trval co nejdéle, a ve výsledku žádný ze spotřebitelů úvěr nezískal. Cena za tento hovor se pohybovala v částkách až kolem 10 000 Kč.¹⁹ Nicméně i před novelou toto chování zakládalo správní delikt dle zákona na ochranu spotřebitele a ČOI za něj udělila pokutu např. společnosti FIUSIT, s. r. o.²⁰
5. Podrobnější úprava zprostředkování spotřebitelského úvěru:

---

¹⁹ <http://www.coi.cz/predvanocni-strepy-z-notebooku-inspektoru-coi-nc576/>

²⁰ <http://www.coi.cz/neuvazene-uvery-nici-spotrebitelce-nc620/>, dokument pokuty, konkrétně se touto klamavou technikou zabývala společnost FIUSIT, s. r. o., která za ni dostala v roce 2012 pokutu ve výši 250 000 Kč.

1. „smlouva o zprostředkování spotřebitelského úvěru musí být uzavřena písemně a musí obsahovat informaci o právu spotřebitele na odstoupení od této smlouvy;
2. spotřebitel může od smlouvy o zprostředkování odstoupit bez uvedení důvodů ve lhůtě 14 dní od jejího uzavření, pokud do té doby nedojde na jejím základě k uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru, přičemž odstoupením od smlouvy o zprostředkování se smlouva od počátku ruší, a to včetně smluv o doplňkových službách (jedná se např. o pojištění, jehož sjednání je některými zprostředkovateli vyžadováno); toto právo má spotřebitel bez ohledu na to, kde bude smlouva o zprostředkování sjednána (doma, v provozovně zprostředkovatele, jinde...);
3. smlouva o zprostředkování musí obsahovat ujednání o odměně zprostředkovatele, platí-li tuto odměnu spotřebitel;
4. před tím, než zprostředkovatel bude mít vůči spotřebiteli nárok na zaplacení odměny za zprostředkování, musí předložit spotřebiteli vyznění o výsledku své zprostředkovatelské činnosti.“²¹

K této problematice více v kapitole Zprostředkovatelé.

6. zvýšení sankcí – dříve: 5 mil. Kč, 2 mil. Kč, 500 000 Kč, nyní 20 mil. Kč, 10 mil. Kč, 1,5 mil. Kč.

Dále bylo provedeno mnoho úprav, které jsou spíše „kosmetické“ a jen upravují znění textu, aniž by podstatně měnily dané ustanovení zákona. Nicméně v dalším výkladu se zaměřím na vybrané změny, které též mění zákon.

§ 2 písm. c) SpotřÚ: změna dříve dikce, že SpotřÚ se nevztahuje na odloženou platbu, půjčku, úvěr nebo jinou obdobnou finanční službu c) poskytnutou bez úroku nebo jakékoli úplaty, nyní dikce bez úroku a jakékoliv úplaty. Důvodem jsou zřejmě subjekty nabízející bezúročnou půjčku, ale s poplatkem za poskytnutí úvěru.

§ 6 SpotřÚ nově upraveno, že smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, musí obsahovat informace **uvedené jasným, výstižným a zřetelným způsobem**.

Porušení tohoto je správní delikt dle § 20 odst. 1 písm. b) SpotřÚ a § 20 odst. 5 písm. a) a je sankcionováno pokutou až do výše 20 mil. Kč.

Nově byl do § 8 SpotřÚ přidán i důsledek toho, že smlouva nemá písemnou formu nebo nebyla alespoň v jednom vyhotovení dána spotřebiteli. Pokud spotřebitel tuto skutečnost uplatní u věřitele, pokládá se spotřebitelský úvěr od počátku za úročený ve vyšší diskontní sazby platné a uveřejněné Českou národní bankou v době uzavření této smlouvy a ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou neplatná.

---

²¹ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_77088.html

V § 11 odst. 1 SpotřÚNZ je dodáno, že chybějící informace musí věřitel poskytnout v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat, dříve forma poskytnutí chybějících informací nebyla stanovena.

Konkretizována byla úprava předčasného splacení spotřebitelského úvěru v § 15 odst. 1 SpotřÚ, kdy se nahradila formulace, že „*spotřebitel má právo na poměrné snížení celkových nákladů*“, formulací, že *spotřebitel má právo na „snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru o výši úroku a dalších nákladů, které by byl spotřebitel povinen platit v případě, kdy by nedošlo k předčasnému splacení spotřebitelského úvěru“.*

Dále se novelizovala příloha 5 SpotřÚ, která se věnuje technickým údajům ke stanovení výše RPSN, což je transpozice směrnice 2011/90/EU.

Tímto jsem načrtla hlavní body novely a na závěr kapitoly bych novelu zhodnotila.

Novela se snaží zareagovat na situace, ve kterých byli spotřebitelé dosud poškozováni – drahé telefonní linky, zprostředkovatelské smlouvy zakotvující nárok na odměnu bez vazby na výsledek, používání směnek, zajišťování drobných půjček nemovitostmi či vysokými smluvními pokutami, půjčování peněz spotřebitelům, kteří jsou zjevně předlužení. Skutečnost, že novela reaguje na jisté nešvary časté v oblasti spotřebitelských úvěrů, je samozřejmě chvályhodná, nicméně skepticky se domnívám, že reálný efekt této novely bude zanedbatelný. Nejdůležitější věcí, kvůli které jsem velmi skeptická vůči novele, jsou sankce. Stejně jako dosud zákon počítá pouze s finančními sankcemi. Ty jsou zajisté účinné u bank a velkých nebankovních společností, ale největšího množství správních deliktů se dopouštějí malé nebankovní subjekty. Vůči nim mi peněžní sankce nepřipadají efektivní.

Ani další novelizovaná ustanovení podle mě situaci pro spotřebitele nezlepší. Například místo zajištění úvěru směnkami se bude úvěr „zajišťovat“ notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti,²² což v konečném významu znamená ještě rychlejší hrozbu exekuce pro spotřebitele než směnka. Jediné, čím zákaz směnek zlepší pozici spotřebitele, bude zamezení praktik, kdy směnka byla po řádném zaplacení dluhu původnímu věřiteli rubopisována na další subjekt, jímž byla směnka ještě jednou

---

²² <http://www.novinky.cz/ekonomika/285036-zakaz-smenek-u-pujcek-lichvari-snadno-obejdou.html>

„použita“, a spotřebitel tak byl dluh nucen platit dvakrát, pokud se mu nepodařilo prokázat, že subjekt nabývající směnku věděl o tom, že směnka zajišťovala splacený dluh, což je obtížně prokazatelné.

2.4.5 Informační povinnost věřitele či zprostředkovatele

Hlavním úkolem tohoto zákona je zajistit, aby spotřebitel byl dostatečně informován, což je předpoklad toho, aby se spotřebitel mohl zodpovědně rozhodnout, zda danou půjčku za daných podmínek chce.

Dle § 5 odst. 1 SpotřÚ věřitel poskytne spotřebiteli v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat informace uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu. Učiní tak s dostatečným předstihem před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, nebo před tím, než spotřebitel učiní závazný návrh na uzavření takové smlouvy. Všechny informace musí být stejně výrazné. Jiné informace než uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu poskytne věřitel v samostatném dokumentu.

Příloha č. 2 obsahuje povinné informace před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr – jsou požadovány základní informace, jako např. druh spotřebitelského úvěru, údaje o věřiteli a případně o zprostředkovateli spotřebitelského úvěru, informace o celkové výši spotřebitelského úvěru a podmínkách jeho čerpání, době trvání spotřebitelského úvěru, výpůjční úrokové sazbě, celkové částce splatné spotřebitelem a roční procentní sazbě nákladů na spotřebitelský úvěr, která musí být dále vysvětlena prostřednictvím reprezentativního příkladu, výši, počtu a četnosti plateb, jež má spotřebitel provést, případně o způsobu přiřazování plateb k jednotlivým dlužným částkám s různými výpůjčními úrokovými sazbami pro účely splácení, poplatcích za vedení jednoho nebo více účtů zaznamenávajících platební transakce a čerpání, ledaže je otevření účtu nepovinné, dále o poplatcích za používání platebních prostředků pro platební transakce i čerpání a o veškerých ostatních poplatcích vyplývajících ze smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, případné povinnosti uzavřít smlouvu o doplňkové službě související se smlouvou, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, stanovené úrokové sazbě použitelné v případě opožděných plateb nebo smluvní pokutě v případě prodlení spotřebitele a o veškerých dalších důsledcích vyplývajících z prodlení spotřebitele, případném požadovaném zajištění, právu na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, právu na předčasné splacení spotřebitelského úvěru, o případném právu věřitele na náhradu vzniklých

nákladů a o způsobu jejich stanovení, právu spotřebitele na okamžité a bezplatné vyrozumění o výsledku vyhledávání v databázi umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele, je-li žádost o poskytnutí spotřebitelského úvěru zamítnuta na základě vyhledávání v databázi, a o údajích o použité databázi, právu spotřebitele na bezplatné obdržení kopie návrhu smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, a další.

Pro spotřebitele je zajisté důležité ustanovení § 8 SpotřÚ, které uvádí, že *„neobsahuje-li smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, informace uvedené v § 6 odst. 1 a spotřebitel tuto skutečnost uplatní u věřitele, pokládá se spotřebitelský úvěr od počátku za úročný ve výši diskontní sazby platné v době uzavření této smlouvy uveřejněné Českou národní bankou a ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou neplatná“*.

V říjnu 2012 činila diskontní sazba ČNB 0,10 %, tedy daleko méně, než kolik byl obvyklý úrok u bank či nebankovních společností. Je zřejmé, že tato „sankce“ je velmi citelná pro poskytovatele spotřebitelského úvěru. Spotřebiteli se ještě nabízí možnost odstoupit od smlouvy v případě, že smlouva neobsahuje informace podle § 6 odst.1 SpotřÚ. Pro spotřebitele je však výhodnější uplatnit důsledky porušení informační povinnosti dle § 8 SpotřÚ a užívat si skoro bezúročnou půjčku.

Vhodné mi přijde ustanovení § 22 odst. 5 SpotřÚ, které stanoví, že není-li prokázán opak, má se za to, že věřitel povinnosti dle § 5 (předsmluvní informační povinnost), § 7 (písemná smlouva se stanovenými údaji) a § 9 (posouzení schopnosti spotřebitele splácet) nesplnil. Nicméně obávám se, že v praxi jsou mnohé informační povinnosti věřitele omezeny na formalitu, že spotřebitel ve smlouvě či jiném dokumentu podepíše, že byl se všemi potřebnými informacemi seznámen, ač třeba reálně nebyl, a věřitel má spotřebitelem podepsané prohlášení, že ho informoval, a tím se vyloučí aplikace ustanovení § 22 odst. 5 SpotřÚ.

Různá prohlášení spotřebitele jsou takřka standardní náležitostí těchto smluv, tyto smlouvy jsou typicky formulářové, jako např. toto prohlášení ve smlouvě společnosti Provident Financial s.r.o.: *„Zákazník dále potvrzuje, že mu byly s dostatečným předstihem před uzavřením Smlouvy poskytnuty Standardní informace o spotřebitelském úvěru a bylo mu poskytnuto náležité vysvětlení, tak aby byl schopen posoudit, zda navrhovaná Smlouva o půjčce odpovídá jeho potřebám a finanční situaci. Náležitým vysvětlením se rozumí především vysvětlení předsmluvních informací poskytnutých ve*

Standardních informací o spotřebitelském úvěru, včetně důsledků prodlení a základních informací o jednotlivých nabízených produktech a jejich dopadech na zákazníka. Zákazník rovněž potvrzuje, že Provident před uzavřením Smlouvy s odbornou péčí posoudil jeho schopnost splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od zákazníka – tyto jsou obsahem Zákaznické karty.“²³

2.4.6 Posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr

V § 9 SpotřÚ je upravena povinnost věřitele posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr. Banky měly tuto povinnost už předtím, neboť v zákoně o bankách v § 12 odst. 1 je stanoveno: „*Banka nebo pobočka zahraniční banky je povinna při výkonu své činnosti postupovat obezřetně, zejména provádět obchody způsobem, který nepoškozuje zájmy jejich vkladatelů z hlediska návratnosti jejich vkladů a neohrožuje bezpečnost a stabilitu banky.*“ Od účinnosti zákona o spotřebitelském úvěru ji mají i nebankovní subjekty.

Před novelou však mělo porušení této povinnosti jen minimální právní důsledky v relevanci na spotřebitele, neboť povinnost spotřebitele vrátit půjčené prostředky a zaplatit úroky nebyla dotčena. Jediné, co se nabízelo, je ustanovení § 420 odst. 1 OZ, kdy věřitel bude odpovídat za škodu, kterou způsobil porušením právní odpovědnosti. Tato škoda může nabýt formu zaplaceného úroku z prodlení či smluvní pokuty, ale také škody, kterou spotřebitel utrpěl v důsledku výkonu rozhodnutí, např. protože jeho majetek byl prodán v exekuční dražbě za nízkou cenu a spotřebitel byl následně nucen jej nahradit za cenu vyšší. Totéž lze dovodit i v případě, že věřitel po posouzení úvěruschopnosti předpokládá, že spotřebitel nebude schopen dostát svým závazkům, a předem počítá s možností, že se uspokojí ze zajištění poskytnutého spotřebitelem. V takovém případě je nutné za škodu považovat sankce z prodlení spotřebitele nebo rozdíl mezi cenou například nemovitosti prodávané pod tlakem a cenou, za kterou by nemovitost byla prodána, pokud by byla nabízena na trhu bez vynucení a s dostatkem času.²⁴

---

²³ Ze Smlouvy o půjčce zveřejněné dne 2. 1. 2013 na <http://www.provident.cz/downloads/view/166>

²⁴ Wachtlová, L., Slanina, J.: Zákon o spotřebitelském úvěru – komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, str.104

Novelou bylo upraveno znění § 9 odst. 1 SpotřÚ, které nově obsahuje větu: „*Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná.*“ Sankcí za poskytnutí úvěru v situaci, kdy je po posouzení s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel nebude moci splácet, je neplatnost smlouvy.

Ještě je důležité dodat, že dle § 22 odst. 3 SpotřÚ se ustanovení § 9 odst. 1 SpotřÚ vztáhne i na případy dohod, kterými se za účelem odvrácení řízení o nárocích věřitele odkládá v důsledku prodloužení spotřebitele platba nebo mění způsob splácení, přičemž smluvní ujednání jsou ve svém souhrnu pro spotřebitele alespoň stejně výhodná jako v původní smlouvě.

Dále § 9 odst. 3 SpotřÚ ukládá spotřebiteli povinnost poskytnout věřiteli na jeho žádost úplné, přesné a pravdivé údaje nezbytné pro posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr. Z této formulace vyplývá, že pokud spotřebitel zamlčí důležité informace proto, že jej o ně věřitel nepožádal, ale sdělí úplné, přesné a pravdivé údaje v rozsahu, ve kterém jej o ně věřitel požádal, svou povinnost splnil, ale věřitel nesplnil svou povinnost odborné péče, protože spotřebitele o údaje, které sám pokládá za důležité, nepožádal.

2.4.7 Odstoupení od smlouvy

Právo na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, se nijak výrazně neliší od ustanovení § 54c OZ u smluv uzavíraných distančním způsobem ani od obecného ustanovení § 67 OZ. Dle § 11 odst. 5 SpotřÚ, má-li spotřebitel právo na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, podle tohoto zákona, nepoužijí se ustanovení o právu na odstoupení od smlouvy o finančních službách uzavíraných (po novele uzavírané) na dálku nebo od smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory. Toto ustanovení tedy vylučuje aplikaci § 54c OZ a § 57 OZ.

Dle § 11 odst.1 SpotřÚ spotřebitel může od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, odstoupit bez uvedení důvodů ve lhůtě 14 dnů ode dne uzavření této smlouvy. V případě, že tato smlouva neobsahuje informace stanovené v § 6 odst. 1 SpotřÚ, lhůta pro odstoupení neskončí dříve než 14 dnů poté, co věřitel spotřebiteli chybějící informace poskytne. Novelou je dodáno, že chybějící informace musí věřitel

poskytnout v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat, dříve forma poskytnutí chybějících informací nebyla stanovena.

Dále je nutno poznamenat, že ke stihnutí lhůty stačí, když je písemné odstoupení posláno poslední den lhůty (§ 11 odst. 2 SpotřÚ). Pro spotřebitele je též významné, že pokud věřitel nebo třetí osoba na základě smlouvy mezi třetí osobou a věřitelem poskytuje doplňkovou službu související se smlouvou, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, okamžikem odstoupení od této smlouvy zaniká i smlouva o doplňkové službě. Věřitel je povinen bez zbytečného odkladu informovat třetí osobu o tom, kdy k odstoupení od smlouvy došlo (§ 11 odst. 4 SpotřÚ).

K tomu bych doplnila stanovisko uvedené v Komentáři zákona o spotřebitelském úvěru na str. 137 (Wachtlová), že při odstoupení od smlouvy nezanikají smlouvy o doplňkových službách, které sice byly uzavřeny souvislosti se smlouvou o úvěru, ale primární motiv jejich uzavření byl jiný, například smlouva o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla.

Dále z rozsudku NS sp. zn. 32 Cdo 815/2007 vyplývá, že smluvní pokuta, která by byla sjednána tak, že by její důsledky mohly nastoupit jen tehdy, pokud oprávněná osoba využila práva na odstoupení, je neplatná. Rozsudek NS sp. zn. 32 Odo 1113/2003 stanoví, že odstoupení od smlouvy, které bylo učiněno po právu, mající za následek zrušení smlouvy, nemůže být kvalifikováno jako porušení povinnosti.

Pokud došlo k odstoupení, musí spotřebitel samozřejmě vrátit jistinu – tu má vrátit do 30 dnů – a zaplatit věřiteli úrok, na který by věřiteli vznikl nárok, pokud by k odstoupení od smlouvy nedošlo, a to za období ode dne, kdy byl spotřebitelský úvěr čerpán, do dne, kdy je jistina splacena. V případě odstoupení spotřebitele od této smlouvy nemá věřitel právo požadovat po spotřebiteli žádné další plnění, s výjimkou náhrady nevratných poplatků zaplacených věřitelem orgánům veřejné správy nebo jiným osobám pověřeným výkonem veřejné správy (§ 11 odst. 3 SpotřÚ).

Ustanovení § 11 SpotřÚ o odstoupení od smlouvy se podle § 22 odst. 2 SpotřÚ nevztahují na spotřebitelský úvěr ve formě možnosti přečerpání splatného na požádání nebo do 3 měsíců. Odstoupení od smlouvy totiž primárně přináší spotřebiteli možnost úvěr „vrátit“, což v případě možnosti přečerpání plyne z její samotné podstaty. Stejně tak se ustanovení § 11 SpotřÚ nevztahuje na dohodu, kterou se za účelem odvrácení

řízení o nárocích věřitele odkládá v důsledku prodlení spotřebitele platba nebo mění způsob splácení, přičemž smluvní ujednání jsou ve svém souhrnu pro spotřebitele alespoň stejně výhodná jako v původní smlouvě (§ 22 odst. 3 SpotřÚ), jakož ani na spotřebitelský úvěr ve formě přečerpání splatný do 1 měsíce (§ 22 odst. 1 SpotřÚ).²⁵

Závěrem bych právo na odstoupení od smlouvy shrnula a vyjádřila své stanovisko. Koncepce práva spotřebitele na odstoupení je dnes již klasický způsob, jak může být spotřebitel chráněn, aniž by se omezila autonomie jeho vůle. Vychází z názoru, že spotřebitel může uzavřít smlouvu a poté přehodnotit svoje stanovisko k nutnosti uzavření smlouvy nebo k podmínkám smlouvy a od spotřebitelské smlouvy může v dané lhůtě odstoupit. Je sice velmi dobré, že tato možnost je spotřebiteli dána, nicméně se nedomnívám, že by odstoupení mělo v případě smluv, ve kterých se sjednává spotřebitelský úvěr, hodně časté uplatnění. Podle mě se institut odstoupení nejvíce využívá na smlouvy spojené s domovním prodejem a předváděcími akcemi, kdy spotřebitel podlehe naléhání prodejce a koupí si zboží nebo službu, které v praxi nepotřebuje, a toto zboží či službu si vezme na úvěr. V těchto případech je poměrně představitelné, že se spotřebitel opravdu dostane do situace, kdy si vzal spotřebitelský úvěr, který ani nechce a vlastně nepotřebuje. Ale odhlédneme-li od předváděcích akcí, vidím situaci, že by si spotřebitel vzal spotřebitelský úvěr, který vlastně nepotřebuje, hodně nereálně. Pravděpodobnější je situace, kdy si spotřebitel po podepsání smlouvy pečlivěji přečte smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, nelíbí se mu podmínky ve smlouvě stanovené a začne se „divit“, co to podepsal. Nicméně pokud je tu finanční tíseň spotřebitele, není podle mého názoru pravděpodobnost odstoupení vysoká.

Dále je nutno si uvědomit, že pokud spotřebitel nestihne lhůtu k odstoupení, mohl by to řešit předčasným splacením úvěru, ovšem v tomto případě se už nemůže domáhat vrácení poplatků.

Trochu horší je už reálná situace, kdy věřitel klade spotřebiteli nepřiměřené zejména administrativní překážky pro uplatnění práva na odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru, které by mohly spotřebitele přimět toto právo nevyužít. Protože zákon o spotřebitelském úvěru ve znění před novelou nestanoví zvláštní sankce pro

---

²⁵ Wachtlová, L., Slanina, J.: Zákon o spotřebitelském úvěru – komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011., str. 130

„sabotování“ práva spotřebitele na odstoupení, tento případ by se posuzoval dle obecného ustanovení o agresivních obchodních praktikách dle § 5a odst. 1 písm. d) OchSpotř jako nepřiměřená překážka pro uplatnění práv spotřebitele a bylo by to sankcionováno podle § 24 odst. 9 písm. c) OchrSpotř až do výše 500 000 Kč.

Novela přidala dva správní delikty, jež se uplatní v situaci sabotování práva na odstoupení ze strany věřitele, a to ustanovení § 20 odst. 2 písm. g) SpotřÚ (upravuje situaci, kdy v rozporu s § 11 odst. 3 SpotřÚ požaduje věřitel po spotřebiteli další plnění) a písmeno h), kdy věřitel v rozporu s § 11 odst. 4 SpotřÚ neinformuje bez zbytečného odkladu třetí osobu poskytující doplňkovou službu související se smlouvou, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, o tom, kdy k odstoupení od smlouvy došlo. Nicméně situace, kdy se věřitel snaží „tvářit“, že k odstoupení nedošlo, či popírá jeho zákonnost, není upravena zákonem.

V praxi jsem narazila spíše na to, že některé společnosti se snaží navýšit částku, kterou by za dobu od vypůjčení do odstoupení, tedy prospektivně do vrácení jistiny, měly získat. Příkladem může být ustanovení ze smlouvy o půjčce: *„Denní úrok nutný pro výpočet dle článku 7.4 (zabývajícího se právě případem odstoupení – pozn. aut.) činí 0,24 %.“*²⁶ Úrok u dané společnosti činí klasicky 26 %, když však denní úrok převedeme na roční, vychází úrok 87,6 %, což jde podle mě přímo proti dikci zákona (§ 11 odst. 3 SpotřÚ): **V tomto případě je spotřebitel povinen zaplatit věřiteli úrok ve výši, na kterou by věřiteli vznikl nárok, pokud by k odstoupení od smlouvy nedošlo, a tudíž je podle mě toto ustanovení dle § 39 OZ neplatné pro rozpor se zákonem, neboť po spotřebiteli je vyžadován vyšší úrok, než má být podle zákona.**

2.4.8 Výpověď

§ 12 SpotřÚ se zabývá oprávněním spotřebitele vypovědět úvěr: lze vypovědět jen úvěr na dobu neurčitou (z logiky věci úvěr na dobu určitou lze předčasně splatit), a to s okamžitou účinností, pokud nebyla sjednána výpovědní lhůta. Sjednaná výpovědní lhůta může být maximálně měsíc. Analogicky je oprávnění výpovědi dáno i věřiteli, ale

---

²⁶ http://www.rychle-finance.cz/soubory/VZOR_SMLOUVY_O_P_UJCE_NA_STKU_10.000_K_.pdf

jen za předpokladu, že je to takto sjednáno ve smlouvě – v tom případě je věřitel oprávněn ukončit písemnou výpovědí spotřebitelský úvěr sjednaný na dobu neurčitou. Výpovědní lhůta nesmí být kratší než 2 měsíce.

Novelou je zde přidáno ustanovení § 20 odst. 2 písm. i) SpotřÚ, kdy se věřitel dopustí správního deliktu, pokud v rozporu s § 12 odst. 1 SpotřÚ zpoplatní výpověď spotřebitelského úvěru sjednaného na dobu neurčitou podanou spotřebitelem nebo sjedná se spotřebitelem výpovědní lhůtu delší než 1 měsíc, a písm. j) stejného odstavce, kdy věřitel v rozporu s § 12 odst. 2 SpotřÚ sjedná výpovědní lhůtu ve prospěch věřitele kratší než 2 měsíce. Za každý z těchto správních deliktů lze uložit pokutu až do výše 10 mil. Kč (§ 20 odst. 3 písm. b) SpotřÚ).

§ 13 SpotřÚ dává věřiteli právo, je-li to tak dohodnuto ve smlouvě uzavřené na dobu neurčitou, z objektivních důvodů ukončit oprávnění čerpat spotřebitelský úvěr. Toto je praktické hlavně u kreditních karet či kontokorentu. Nejčastějším důvodem pro ukončení oprávnění čerpání je, že spotřebitel je v prodlení se splacením závazku danému věřiteli či jinému věřiteli; věřitel se takto chrání proti tomu, aby dluh spotřebitele, který se zřejmě ocitá ve finanční tísní, vůči němu narůstal. Dalším obvyklým důvodem je například skutečnost, že některé prohlášení spotřebitele se ukáže nepravdivým, dále skutečnost, že spotřebitel nesplní ve smlouvě sjednanou povinnost informovat banku o změnách ve své finanční situaci nebo je vůči klientovi zahájeno trestní řízení.

Zákon zde však neřeší v praxi častou variantu dočasné blokace, která se uplatňuje vždy, když se spotřebitel dostane do krátkodobého prodlení. Pokud svůj závazek uhradí, je mu zpravidla oprávnění čerpat spotřebitelský úvěr obnoveno.

Věřitelé prakticky nevyžívají svoje právo odstoupit od smlouvy o úvěru dle § 50 odst. 6 ObchZ v případě, že je dlužník v prodlení se splacením více než dvou splátek nebo se splacením jedné splátky více než tři měsíce, ale preferují smluvně zakotvenou možnost zesplatnit úvěr, protože je to pro ně samozřejmě finančně výhodnější než odstoupení – zesplatňuje se vždy celý zůstatek úvěru s příslušenstvím, tj. úroky, úroky z prodlení, smluvními pokutami atd. V případě odstoupení dle § 351 odst. 2 ObchZ si strany vrací plnění, které si poskytly, u peněžitého závazku spolu s úroky ve výši sjednané ve smlouvě pro tento případ, jinak stanovené podle § 502 ObchZ.

Jistou otázkou je, jakou možnost ukončit čerpání věřitel má, jedná-li se o spotřebitelský úvěr ve formě možnosti přečerpání splatný na požádání nebo do 3 měsíců, na který se § 13 SpotřÚ dle § 22 odst. 2 SpotřÚ nevztahuje. Obecná úprava v § 500 odst. 1 ObchZ říká, že dlužník je oprávněn uplatnit nárok na poskytnutí peněžních prostředků ve lhůtě stanovené ve smlouvě. Není-li tato lhůta ve smlouvě stanovena, může dlužník tento nárok uplatnit, dokud poskytnutí úvěru některá strana nevypoví. Toto ustanovení by mělo hodně nepraktické důsledky, neboť dle § 12 SpotřÚ je výpovědní lhůta minimálně 2 měsíce, takže by věřitel musel umožnit čerpání další dva měsíce. Věřitelé to většinou řeší smluvním ujednáním, které parafrázuje § 13 SpotřÚ. Nicméně stanovovat smluvním ujednáním něco, co sám zákon vyloučil, dle mého názoru obchází co do litery zákona zákon a hrozí v tomto případě neplatnost pro rozpor se zákonem dle § 55 odst. 1 OZ, nicméně je sporné, co tímto vyloučením zákonodárce zamýšlel a zda je to v souladu s koncepcí úpravy spotřebitelského úvěru. V důvodové zprávě nejsou důvody tohoto vyloučení nijak zakotveny, a je tu tedy i eventualita chyby zákonodárce.

2.4.9 Úvěr na koupi zboží či služby

§ 14 SpotřÚ reflektuje zavedenou skutečnost, že spotřebitelé si často „berou“ spotřebitelský úvěr na koupi určitého zboží. Zákon tu stanoví závislost mezi smlouvou, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, a smlouvou o koupi zboží nebo služby, pokud je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, určena výhradně k financování koupě určitého zboží nebo určité služby v situaci, kdy a) prodávající nebo poskytovatel služby je zároveň věřitelem nebo b) věřitel využije služeb prodávajícího nebo poskytovatele služeb v souvislosti s uzavřením nebo přípravou smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, nebo c) konkrétní zboží nebo služba jsou výslovně uvedeny ve smlouvě, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr. Pokud spotřebitel odstoupí od smlouvy o koupi zboží či poskytnutí služby, zaniká též smlouva o vázaném (novelou dodáno slovo „spotřebitelském“) úvěru. O této povinnosti je spotřebitel povinen věřitele informovat.

Nejčastějším případem je situace, kdy se osoba věřitele a prodávajícího nebo poskytovatele služby liší. Toto je častá a výhodná forma spolupráce pro obě strany, neboť prodávající nebo poskytovatel služby nabídne a sepiše smlouvu a za to získává provizi za sjednání úvěru a zároveň má z ekonomického hlediska vyšší možnost prodat

výrobek či službu, navíc se nemusí zabývat zpracováním úvěru a případným vymáháním. Úvěrové firmě jsou takto snadno zprostředkováni zákazníci. Mezi nejznámější takovéto společnosti zabývající se tímto oborem poskytování spotřebitelských úvěrů patří v ČR Home Credit a.s. a Cetelem ČR, a.s.

Praktické je ustanovení § 14 odstavce 3 SpotřÚ, které stanoví, že „*jestliže spotřebitel odstoupil od smlouvy o koupi zboží nebo poskytnutí služby, kde cena zboží nebo služby je plně nebo částečně hrazena spotřebitelským úvěrem, zaniká též smlouva o vázaném spotřebitelském úvěru. O této skutečnosti je spotřebitel povinen věřitele informovat. Zánik smlouvy o vázaném spotřebitelském úvěru nesmí být spojován s uplatněním jakýchkoliv sankcí ze strany věřitele nebo třetí osoby. Jestliže byla smlouva o koupi zboží uzavřena mimo prostory obvyklé k podnikání nebo při použití prostředků komunikace na dálku a spotřebitel zboží vrátil prodávajícímu, není spotřebitel povinen vrátit věřiteli poskytnuté peněžní prostředky dříve, než mu bude prodávajícím vrácena kupní cena.*“

Poslední věta prakticky řeší hlavně situace při tzv. předváděcích akcích, kdy osoby podlehnou nátlaku a koupí na splátky zboží, které ani reálně nepotřebují. Pokud včas využijí svého práva na odstoupení, prodejce či poskytovatel služby často na odstoupení nereaguje nebo popírá jeho zákonnost a věřitel požaduje po spotřebiteli plnění smluvních povinností. Tímto ustanovením je spotřebitel trochu chráněn – ustanovení má vést k tomu, aby věřitel jako daleko silnější strana než spotřebitel začal vyvíjet nátlak na prodejce či poskytovatele služby, aby spotřebiteli vrátil peníze.

Pokud spotřebiteli soudem přiznané nebo prodávajícím či poskytovatelem služby (novelou dodáno: písemně co do důvodu a výše) uznané právo na peněžité plnění nebylo ze strany prodávajícího nebo poskytovatele služby dobrovolně uspokojeno, ručí za uspokojení tohoto práva věřitel (§ 14 odst. 4 SpotřÚ).

Tyto dva poslední odstavce by ve svém důsledku měly vést k tomu, aby si věřitel opatrněji vybíral svoje smluvní partnery, aby si nezpůsobil finanční ztráty. Nicméně např. Home Credit a.s. má přes 3 000 obchodních míst,²⁷ která nabízejí prodej zboží či poskytování služeb na splátky, a spolupracuje i se společnostmi zabývajícími se

---

²⁷ Zdroj: <http://www.homecredit.cz/pro-partnery/>

předváděcím akcemi,²⁸ takže zůstává otázkou, jak pečlivě si vybírá svoje smluvní partnery a zda jsou tato ustanovení v obecném měřítku reálně schopna motivovat splátkové společnosti k opatrnější volbě smluvních partnerů, či zda se ustanovení odst. 3 a 4 mají účinkem. Neboť z ekonomického hlediska, čím více má společnost nabízející spotřebitelské úvěry smluvních partnerů, tím má samozřejmě vyšší zisk, a hrozbu zákonného ručení věřitele splátkové společnosti neřeší. Domnívám se totiž, že v praxi velká finanční ztráta nehrozí z důvodu toho, že málokterý spotřebitel, který si uzavřel spotřebitelský úvěr v rámci předváděcí akce, bude mít „kuráž“ aktivně trvat na tom, že smlouva o spotřebitelském úvěru zanikla. Nepředpokládám, že by jim v tomto věřitel vyšel nadšeně vstříc, naopak se bude snažit tvrdit stejně jako prodejce či poskytovatel, že odstoupení nebylo v souladu se zákonem, takže v praxi většina spotřebitelů bude spíše ustrašeně platit z obavy, aby jim nenaskákalo penále a u dveří nezazvonil exekutor.²⁹

Nově je novelou přidán správní delikt dle § 20 odst. 2 písm. l) SpotřÚ, kdy věřitel v rozporu s § 14 odst. 3 uplatní sankce vůči spotřebiteli z důvodu zániku smlouvy o vázaném spotřebitelském úvěru. Pořád však není upravena situace, kdy věřitel zcela účelově odmítá zákonnost odstoupení, což bych označila za nejčastější případ.

2.4.10 Předčasné splacení

§ 15 SpotřÚ dává spotřebiteli oprávnění spotřebitelský úvěr zcela nebo zčásti splatit kdykoliv po dobu trvání spotřebitelského úvěru a omezuje výši náhrady nákladů takto: výše náhrady nákladů nesmí přesáhnout 1 % z předčasně splacené části celkové výše spotřebitelského úvěru, přesahuje-li doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem spotřebitelského úvěru jeden rok. Není-li tato doba delší než jeden

---

²⁸ Např. „Kontroverzní společnost Active Tours s.r.o. zneužila svého statutu prodejce úvěrů nebankovní finanční společnosti Home Credit a zboží na svých předváděcích akcích (obyčejný robot v reálné ceně cca 9 tisíc Kč na předváděčce předražen na 65 tisíc Kč a pak zázračně zlevněn pro přítomné důchodce na 35 tisíc Kč) poskytovala na úvěr. Společnost Home Credit s ní následně ukončila spolupráci a prověřila všechny úvěry svých klientů, které byly v poslední době dohodnuty skrze tohoto prodejce. Lidem, kteří nebyli spokojeni, nabídla v zákonné lhůtě možnost odstoupení.“ Zdroj: <http://www.bankovnipoplatky.com/pozor-na-predvadeci-akce-a-vyhodne-koupe-obebrana-pisnicka-podvodniku-stale-funguje-14898.html>

²⁹ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/poradna/197209-dalsi-trik-poradatelu-predvadecek-provozovna-v-hospode/>

rok, nesmí výše náhrady nákladů přesáhnout 0,5 % z předčasně splacené části celkové výše spotřebitelského úvěru.

§ 15 odst. 4 SpotřÚ dále stanoví, že věřitel nesmí požadovat náhradu nákladů za předčasné splacení:

- a) pokud splacení bylo provedeno v rámci plnění z pojistné smlouvy určené k zajištění splacení spotřebitelského úvěru,
- b) v případě přečerpání, nebo
- c) pokud splacení bylo provedeno v období, pro které není stanovena pevná úroková sazba.

Náhrada nákladů nesmí přesáhnout částku úroku, kterou by spotřebitel zaplatil za dobu od předčasného splacení do skončení spotřebitelského úvěru (§ 15 odst. 5 SpotřÚ).

Tento paragraf se dle § 22 odst. 2 SpotřÚ nevztahuje na smlouvy o spotřebitelském úvěru ve formě možnosti přečerpání splatného na požádání nebo do 3 měsíců, stejně jako na spotřebitelský úvěr ve formě možnosti přečerpání splatný do 1 měsíce a na spotřebitelský úvěr ve formě překročení (§ 22 odst. A 4). Důvod tohoto je, že z těchto smluv vyplývá právo spotřebitele na předčasné splacení z jejich samotné povahy.

Právo na předčasné splacení bylo zavedeno už zákonem č. 321/2001 Sb. V komentáři k zákonu o spotřebitelském úvěru³⁰ je uveden názor, že: „*Právo spotřebitele na předčasné splacení spotřebitelského úvěru chrání spotřebitele pro případ, že v důsledku vlastní nedbalosti či neznalosti uzavře smlouvu o spotřebitelském úvěru za podmínek méně výhodných, než uzavřít mohl, případně že uzavřel smlouvu, kterou vůbec nepotřeboval, a nestihne využít lhůtu 14 dnů na odstoupení od smlouvy ve lhůtě na rozmyšlenou.*“

Důležité bylo hlavně zavedení hranice 1 %, protože předtím si banky účtovaly 4–5 %, ³¹ nicméně dle § 23 odst. 1 SpotřÚ: Právní vztahy týkající se spotřebitelského úvěru vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se řídí dosavadními právními předpisy, takže dosud existuje dvojkolejný režim, kdy se na smlouvy uzavřené před 1.

---

³⁰ Wachtlová, L., Slanina, J.: Zákon o spotřebitelském úvěru – komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011,

³¹ Wachtlová, L., Slanina, J.: Zákon o spotřebitelském úvěru – komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 158

1. 2012 použijí mnohem vyšší poplatky za předčasné splacení než na smlouvy uzavřené podle nové právní úpravy.

Porušení povinnosti věřitele nepožadovat při předčasném splacení spotřebitelského úvěru náhradu je správní delikt dle § 20 odst. 2 písm. c) SpotřÚ dle starého znění zákona. Novela správní delikty rozšířila na § 20 odst. 2 písm. m) SpotřÚ, kdy věřitel v rozporu s § 15 odst. 1 neumožní spotřebiteli předčasně splatit spotřebitelský úvěr, písm. n) stejného odstavce, kdy věřitel požaduje náhradu nákladů za předčasné splacení přesahující výši podle § 15 odst. 3, a písm. o) stejného odstavce, kdy věřitel v rozporu s § 15 odst. 4 požaduje náhradu nákladů za předčasné splacení. Ustanovení tedy zůstalo zachováno ve stejném stavu jako před novelou a dvě skutkové podstaty správního deliktu přibyly. Tyto dvě nové skutkové podstaty správního deliktu mi přijdou velmi účelné, neboť dřívější situace, že subjekt, který neumožnil předčasné splacení vůbec, nebyl správně odpovědný, a subjekt, který „jen“ požadoval vyšší náklady, spáchal správní delikt, byla silně nepromyšlená a nekoncepční.

2.4.11 Zprostředkovatelé

Oproti zákonu o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru jsou ve SpotřÚ upraveni i zprostředkovatelé. Úprava zprostředkovatelů se velmi změnila novelou.

Samotný pojem zprostředkovatel je vymezen v § 3 písm. c) SpotřÚ jako osoba, která není věřitelem a která v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání za odměnu nabízí spotřebiteli možnost uzavřít smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, s věřitelem nebo mu pomáhá tuto smlouvu uzavřít nebo ji jménem věřitele uzavírá.

§ 17 odst. 1 stanoví, že zprostředkovatel je povinen v reklamě a dokumentaci určené pro spotřebitele uvádět rozsah svých oprávnění, zejména, že vykonává zprostředkovatelskou činnost výhradně pro jednoho nebo více věřitelů nebo že tuto činnost nevykonává pro žádného věřitele.

Porušování tohoto ustanovení je v nebankovním sektoru časté, většina subjektů se totiž snaží „tvářit“, že jsou poskytovateli spotřebitelského úvěru, ačkoliv jsou pouze zprostředkovateli. Toto je správní delikt podle nenovelizovaného znění dle § 20 odst. 3 SpotřÚ, za který hrozí pokuta až 500 000 Kč – § 20 odst. 5 písm. c), nyní po novele až

pokuta 20 mil. Kč dle § 20 odst. 3 písm. a) SpotřÚZ v kombinaci s § 20 odst. 5 písm. a) SpotřÚZ.

Mimo nebankovních subjektů je v praxi ještě běžné, že některé ze subjektů podléhajících doзору ČNB, které aktivně neposkytují spotřebitelské úvěry jako součást svého předmětu podnikání, jsou v praxi v postavení více či méně aktivních zprostředkovatelů. Např. často jsou klientům určitého penzijního fondu či pojišťovny nabízeny kreditní karty u jiného subjektu s tím, že spotřebitel získá jisté benefity u penzijního fondu či pojišťovny, např. Premia karta České pojišťovny a.s. poskytovaná společností Home Credit a.s.³² – u této kreditní karty může spotřebitel využít doplňkové pojištění, např. pojištění schopnosti splácet, u České pojišťovny ZDRAVÍ a.s.

§ 17 odst. 2 SpotřÚ prošel důležitou novelizací, ve znění před novelou stanovoval: „*Má-li spotřebitel platit zprostředkovateli spotřebitelského úvěru za jeho služby odměnu, musí být tato odměna dohodnuta v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr.*“

K této problematice: většinou je pravidlem, že odměnu za zprostředkování platí zprostředkovateli věřitel, situace, že by za zprostředkování úvěru platil odměnu spotřebitel, je v praxi obvyklá spíše za situací, kdy je spotřebitel v situaci, v níž je jeho úvěruschopnost značně diskutabilní, a podepíše zprostředkovatelskou smlouvu s většinou značně nereseriováním subjektem (který se mnohdy snaží navodit dojem, že spotřebitel nepodepisuje smlouvu zprostředkovatelskou, ale smlouvu, na jejímž základě spotřebitel „dostane peníze“, takže tato smlouva se jmenuje například smlouva o poskytování služby atd. a spotřebiteli jsou v tomto duchu poskytnuty i ústní informace). V takovýchto smlouvách je většinou odměna stanovena bez závislosti na výsledku činnosti zprostředkovatele. Závisí pouze na skutečnosti, že zprostředkovatel bude vyvíjet činnost směřující k tomu, aby měl klient příležitost uzavřít smlouvu o půjčce či úvěru, což v praxi vedlo k tomu, že podobná smlouva fungovala spíše jako „směnka“, po jejímž podpisu se zprostředkovatelský subjekt okamžitě přihlásil s nárokem na odměnu, aniž by nějak popsal, jaké subjekty oslovil a jakým způsobem zprostředkovatelskou činnost vyvíjel. Součástí těchto smluv byla i rozhodčí položka (teprve od 1. 4. 2012 musí být samostatná rozhodčí smlouva na zvláštním listě) s často

---

³² <http://www.ceskapojistovna.cz/chci-usetrit>, <http://www.premiakartacp.cz/zadost-o-kartu>

jmenovitě stanovenými rozhodci – v těchto situacích docházelo k citelnému poškozování spotřebitele.

Novela reagovala na výše popsany problém, a upravila tedy § 17 odst. 2 SpotřÚ takto: „*Má-li spotřebitel platit zprostředkovateli spotřebitelského úvěru za jeho služby odměnu, zprostředkovatel nesmí požadovat zaplacení odměny dříve, než spotřebitele vyzoomí v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat o výsledku zprostředkovatelské činnosti, zejména o vyjádření všech věřitelů, které při zprostředkovatelské činnosti oslovil.*“ Nicméně toto lze podle mého názoru snadno obejít tím, že zprostředkovatel osloví společnost, s níž bude personálně a majetkově provázán, a oslovení tedy bude jen formální záležitostí. Protože zákon neváže poskytnutí odměny na výsledek, ale na sdělení výsledku činnosti, nestanoví počet oslovených věřitelů ani další obsah zprostředkovatelské aktivity, je toto ustanovení, jak už jsem výše nastínila, lehce obejitelné, tudíž jsem k jeho praktickému fungování skeptická.

§ 17 odst. 3 SpotřÚ: „*Zprostředkovatel je pro účely výpočtu roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr povinen sdělit věřiteli výši své odměny, pokud ji platí spotřebitel.*“

Novelou bylo přidáno ustanovení 17a SpotřÚ, které stanoví požadavek, aby smlouva, v níž se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru, byla písemná a obsahovala informaci o právu spotřebitele na odstoupení od této smlouvy. Má-li odměnu zprostředkovatele platit spotřebitel, musí být odměna v této smlouvě dohodnuta. Nedodržení těchto požadavků je sankcionováno neplatností smlouvy. Dále dle § 17a odst. 2 SpotřÚ musí být spotřebiteli předáno jedno vyhotovení smlouvy v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat.

Novelou bylo přidáno též ustanovení 17b SpotřÚ, jež se věnuje právu spotřebitele odstoupit od smlouvy, ve které se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru. Spotřebitel je oprávněn odstoupit písemně bez uvedení důvodu do 14 dní, pokud do té doby nebyl na základě této smlouvy zprostředkován spotřebitelský úvěr. Lhůta pro odstoupení je považována za zachovanou, je-li odstoupení odesláno zprostředkovateli nejpozději v poslední den lhůty. Odstoupením od smlouvy se smlouva od počátku ruší. Pokud zprostředkovatel nebo třetí osoba na základě smlouvy mezi třetí osobou a zprostředkovatelem poskytuje doplňkovou službu související se smlouvou, ve které se

sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru, okamžikem odstoupení od této smlouvy zaniká i smlouva o doplňkové službě. Zprostředkovatel je povinen bez zbytečného odkladu informovat třetí osobu o tom, kdy k odstoupení od smlouvy došlo. Pokud byl k uzavření smlouvy, ve které se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru, použit výhradně prostředek komunikace na dálku, použijí se ustanovení zákona upravujícího odstoupení od smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku, tedy ustanovení OZ.

Dle **staré právní úpravy** byla správní odpovědnost zprostředkovatele následující: dle § 20 odst. 3 SpotřÚ se zprostředkovatel dopustil správního deliktu tím, že porušil některou z povinností ohledně uvádění povinných informací v reklamě, svých oprávnění či odměny podle § 17. Dle § 20 odst. 5 písm. c) SpotřÚ za to může dostat pokutu až 500 000 Kč.

Dle novelizované úpravy se zprostředkovatel dopustí správního deliktu dle § 20 odst. 3 písm. b) tím, že nesplní některou z povinností podle § 17 odst. 1 (poruší povinnosti v reklamě) nebo 2 (požaduje odměnu, aniž by vyrozuměl spotřebitele o výsledku své zprostředkovatelské činnosti – zejména o tom, jaké věřitele oslovil a jaká jsou jejich vyjádření) či podle písm. c) v rozporu s § 17a odst. 2 nepředá spotřebiteli v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat smlouvu, ve které se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru.

Na zprostředkovatele se též vztahují povinnosti uložené zákonem na ochranu spotřebitele, zprostředkovatel se svým chováním může dopustit nekalých obchodních praktik dle § 4 OchSpotř či klamavých obchodních praktik dle § 5 OchSpotř nebo porušit jinou povinnost uloženou mu tímto zákonem a být správně trestán za tyto správní delikty.

Ke zprostředkovatelům bych doplnila ještě pár záležitostí, s nimiž se setkali spotřebitelé a ČOI:

1) Někteří zprostředkovatelé také inkasují odměnu předem bez toho, aby měli faktický úmysl poskytnutí spotřebitelského úvěru skutečně zprostředkovat. Takovéto jednání naplní skutkovou podstatu trestného činu podvodu § 209 TZ.

2) Dále bych chtěla zmínit i jistý druh klamavé obchodní techniky, kdy je zájemci o spotřebitelský úvěr vnucen jiný produkt, např. penzijní či životní pojištění, aby tímto „získal větší šanci v žádosti o úvěr“, nicméně samotná smlouva o spotřebitelském úvěru

s ním uzavřena není a není to ani úmyslem těchto zprostředkovatelů, kterým jde jen o uzavření penzijního či životního pojištění a samotná nabídka úvěru je jen vějička, na kterou se spotřebitel chytí.³³

2.4.12 Dozor a správní delikty

K dozoru v oblasti spotřebitelských úvěrů jsou především dva kompetentní správní úřady, jednak ČNB a jednak ČOI, které dohlížejí nad dodržováním povinností pramenících ze zákona o spotřebitelském úvěru a které jsou oprávněny vést správní řízení se subjekty, jež ustanovení zákona o spotřebitelském úvěru porušily. Dále v jisté souvislosti může být kompetentní i živnostenský úřad, a to v případech, kdy subjekt zprostředkovávající nebo poskytující spotřebitelské úvěry nemá potřebné živnostenské oprávnění.

Rozdělení působnosti mezi ČNB a ČOI je následující:

Dle § 19 dozor nad dodržováním zákona vykonává Česká obchodní inspekce s výjimkou dozoru nad činností subjektů, u nichž dozor vykonává Česká národní banka.

Dle § 44 odst. 1 ČNBZ a vzhledem k tomu, které subjekty se v praxi věnují poskytování spotřebitelských úvěrů, se dozor ČNB tedy uplatní především u bank, poboček zahraničních bank, spořitelních a úvěrních družstev, institucí elektronických peněz, poboček zahraničních institucí elektronických peněz, vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu, platebních institucí, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu, pojišťoven, zajišťoven, penzijních fondů a dalších osob působících v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění podle zvláštních právních předpisů.

Takže velmi zjednodušeně řečeno, ČNB vykonává dozor nad bankovním sektorem a ČOI nad nebankovním sektorem. Právě v nebankovním sektoru jsou častěji porušovány povinnosti dané zákonem o spotřebitelském úvěru.

Zaměříme-li se na správní delikty dle § 20 SpotřÚ, jejich množství bylo novelou rozšířeno, což považuji za pozitivní, neboť zákon má nejen ukládat povinnosti, ale též stanovit sankci za jejich porušení, což byl relativně velký problém nenovelizovaného znění zákona o spotřebitelském úvěru, které sice ukládalo věřitelům a zprostředkovatelům hodně povinností, ale nesankcionovalo jejich porušení – z hlediska

---

33

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_verejnost/upozorneni_klamave_praktiky_uvery.html

ochrany spotřebitele je nejčastěji postihováno neúplné či mylné informování či naprosté neinformování spotřebitele v různých situacích stanovených zákonem, tj. v reklamě, před uzavřením smlouvy, formou vysvětlení, v samotné smlouvě, při dlouhodobém výrazném překročení, při ukončení oprávnění čerpat spotřebitelský úvěr; dále je pro spotřebitele praktické, že je správním deliktem, pokud věřitel požaduje náhradu nákladů za předčasné splacení. Skutkové podstaty mají přitom charakter ohrožovací, nezáleží na tom, zda dojde ke vzniku škody, nicméně to bude mít vliv na určení výměry pokuty.

Novelou též byla podstatně zvýšena horní hranice sankcí. Nicméně toto nepovažují za adekvátní řešení, neboť v praxi pokuty jsou ukládány spíše při spodní hranici. Ze statistiky za rok 2012 vyplývá, že maximální výše uložené pokuty byla 250 000 Kč.³⁴

Správní delikty v oblasti spotřebitelských úvěrů mohou být uloženy nejen na základě zákona o spotřebitelském úvěru, ale i podle zákona na ochranu spotřebitele či zákona na regulaci reklamy.

§ 21 SpotřÚ se věnuje obecně řízení o správních deliktech. Odst. 1 stanoví liberační důvod, pokud právnická osoba prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila. Odst. 2 stanoví přiměřenost správního deliktu a sankce, kdy je stanoveno, že při určení výměry pokuty se přihlédne k závažnosti správního deliktu a zejména způsobu jeho spáchání a jeho následkům a okolnostem, za nichž byl spáchán. Toto modifikuje právní názor rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, podle něhož je třeba přihlídnout k majetkovým a osobním poměrům pachatele, pokud by bylo zřejmé, že by pokuta mohla mít pro pachatele likvidační charakter.³⁵

§ 21 odst. 3 SpotřÚ stanoví dvouletou a pětiletou objektivní lhůtu pro zánik odpovědnosti za správní delikt. Platí zde, že subjektivní lhůta má přednost před lhůtou objektivní až do uplynutí objektivní lhůty, po jejím uplynutí však už subjektivní lhůta nemůže začít běžet, odpovědnost tedy uplynutím objektivní lhůty vždy zaniká. Důležitý je odstavec 7 téhož paragrafu, který stanoví, že na odpovědnost za jednání, k němuž došlo při podnikání fyzické osoby nebo v přímé souvislosti s ním, se vztahuje

---

³⁴ <http://www.coi.cz/neuvazene-uvery-nici-spotrebitele-nc620/>

³⁵ Usnesení NSS z 20. dubna 2010, č. j. 1 As 9/2008-133

ustanovení zákona o odpovědnosti a postihu právnické osoby. Toto ustanovení nevyžaduje, aby podnikání bylo oprávněné.

Závěrem bych ráda načrtla zásadní problém potrestání správních deliktů, a to ukládání pokut u subjektů nebankovního sektoru.

Tyto subjekty mají právní formu společnosti s ručením omezeným či akciové společnosti, někdy jsou jejich společníky zahraniční právnické osoby³⁶ či jsou to akcie na majitele, čímž se vytváří značně nepřehledná majetková struktura. Takže pokud je uložena nízká pokuta, vyplatí se podnikání i za cenu porušování zákona a placení správních pokut je jen ekonomickým nákladem. Pokud je uložena citelnější pokuta, je zde velké riziko, že takový subjekt se předtím, než je pokuta pravomocně uložena, „rozpuští“ – zmizí majetek a zůstane prázdná skořápka. Je tedy otázka, zda by zákonodárce neměl uvažovat o účinnějším postihu. Jaký by však byl vhodný postih? Možnost správního zrušení společnosti? Avšak vzhledem k tomu, že založení společnosti s ručením omezeným či akciové společnosti je bez jakéhokoliv omezení, mi tato varianta přijde nesmyslná. Navíc kontroly ČOI odhalují, že některé tyto společnosti nemají vůbec živnostenské oprávnění či je těžké v praxi spojit telefonní číslo z letáčku s nabídkou spotřebitelského úvěru vůbec s nějakým konkrétním právním subjektem. Vzhledem k výše načrtnuté problematice je zřejmé, že státní dozor v této oblasti nikdy nemůže být 100% efektivní. Zlepšení současného neutěšeného stavu v oblasti spotřebitelských úvěrů může nastat jen se zlepšením finanční gramotnosti českého obyvatelstva. Více k problematice dozoru a správních deliktů je rozepsáno v kapitole Správní ochrana spotřebitele a subjekty vykonávající dohled.

2.4.13 Změna živnostenského zákona

V souvislosti s novým zákonem o spotřebitelském úvěru došlo ke změně živnostenského zákona, kde bylo jako předmět podnikání nově přidáno poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru. Požadovaná odborná způsobilost zní: „*a) střední vzdělání s maturitní zkouškou, nebo b) osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost vydaný zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, do*

---

³⁶ Např. společnost KOUZELNÁ PŮJČKA s.r.o. vlastněná britskou společností LAURENCE AND PARTNERS LIMITED, která nevyvíjí žádnou podnikatelskou činnost.

*jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, nebo c) 3 roky praxe v oboru.*³⁷

2.4.14 Německá právní úprava – porovnání s českou

Tato kapitola obsahuje stručné porovnání českého zákona o spotřebitelském úvěru a německé právní úpravy. Porovnání s německou právní úpravou jsem zvolila z důvodu, že mě zajímalo, jak se liší od českého právního řádu. Česká i německá právní úprava mají svůj základ ve směrnici evropského práva, nejaktuálněji ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru, nicméně jisté odchylky zde jsou.

Současná německá právní úprava spotřebitelského úvěru je zakotvena především v BGB konkrétně v § 491–506; tyto paragrafy se věnují právní úpravě smlouvy o spotřebitelském úvěru. Stejně jako v české úpravě se tato ustanovení vztahují jen na spotřebitelské úvěry v užším smyslu, nevztahují se na 1) spotřebitelské úvěry nižší než 200 € a vyšší než 75 000 €, 2) úvěry zajištěné zástavním právem k předané věci, 3) krátkodobé úvěry splatné do 3 měsíců s malými náklady, 4) úvěry poskytnuté zaměstnavatelem zaměstnanci jako zvláštní benefit, 5) úvěry omezené skupině osob, jimž byl úvěr poskytnut ve veřejném zájmu s výhodnějšími podmínkami (např. půjčky na studia), dále 6) na úvěr obsažený ve smíru uzavřeném před soudem nebo jiným příslušným orgánem.

Zde je nejdůležitějším rozdílem, že německá úprava spotřebitelského úvěru se vztahuje rovněž na hypoteční úvěry – jejich právní úprava je sice trochu odlišná od „běžného“ spotřebitelského úvěru, nicméně obecně jsou v režimu spotřebitelských úvěrů. § 503 BGB upravuje spotřebitelské úvěry, které jsou zajištěny nemovitostmi; na ně se některá ustanovení nepoužijí, např. ustanovení o předčasném splacení, ustanovení § 497 BGB o prodlení spotřebitele, dále se speciálně pro úvěry zajištěné nemovitostmi upravuje úrok při prodlení spotřebitele a zesplatnění je u tohoto typu spotřebitelských úvěrů možné, jen pokud je spotřebitel v prodlení nejméně se dvěma na sebe navazujícími splátkami – buď v celé, nebo v částečné výši, toto musí činit minimálně 2,5 % výše úvěru.

---

³⁷ V příloze č. 2 ŽIVNOSTI VÁZANÉ k zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění zákona č. 130/2008 Sb. a zákona č. 189/2008 Sb.

Další ustanovení jsou prakticky shodná s českou právní úpravou: § 49a BGB spolu s § 247 EGBGB zakládá informační povinnost pro věřitele a zprostředkovatele – rozsah informací, které mají být poskytnuty, je podobný české právní úpravě. § 492 BGB stanoví, že smlouva musí být písemná, spotřebitel musí obdržet jednu kopii smlouvy. § 494 BGB stanovuje, že pokud smlouva není uzavřena v písemné formě či neobsahuje zákonem stanovené náležitosti, je neplatná. To neplatí, pokud spotřebitel už půjčku přijal – v tom případě je půjčka úročena zákonným úrokem, pokud smlouva neobsahuje údaje o úroku, RPNS či celkovou sumu. Náklady, které nejsou uvedeny ve smlouvě, spotřebitel platit nemusí. § 495 BGB ve spojení s § 355 BGB zakotvuje právo spotřebitele na odstoupení ve 14denní lhůtě; právo na odstoupení je upraveno podobně jako v české právní úpravě.

Dle § 496 BGB se zakazuje použití směnec či šeků k ručení za spotřebitelský úvěr. Tento zákaz platí v Německu už od roku 2001, do českého právního řádu se dostal novelizací účinnou od února 2013.

§ 498 BGB se věnuje oprávnění věřitele zesplatnit úvěr, pokud je spotřebitel v prodlení se zaplacením 2 splátek po sobě – buď celých, nebo v části aspoň 10 % (5 %, pokud je půjčka na dobu delší než 3 roky) – a věřitel dá dvoutýdenní lhůtu k zaplacení, ve které spotřebitel nezplatí. Smluvní možnost zesplatnění je v ČR typickou náležitostí smluv o spotřebitelském úvěru. Nicméně smluvně zakotvená nutnost výzvy k zaplacení s poukazem na možnost zesplatnění obvykle není stanovena, ale je praxí mnoha subjektů upozornit spotřebitele na možnost zesplatnění s cílem donutit spotřebitele k zaplacení.

§ 499 BGB se věnuje oprávnění věřitele vypovědět úvěrovou smlouvu alespoň s 2měsíční výpovědní lhůtou – v německé právní úpravě nelze vypovědět spotřebitelské úvěry zajištěné zástavním právem k nemovitosti. Věřitel je též oprávněn zakotvit ve smluvním ujednání u vztahů, kde není přesně určeno splacení, odepření poskytnutí prostředků spotřebiteli (především u vztahů z kreditních karet). Toto odpovídá české právní úpravě.

Dle § 500 BGB má spotřebitel právo kdykoliv předčasně splatit svoje závazky či vypovědět úvěrové vztahy, u kterých není přesně určena lhůta ke splacení (především kartové účty). Smluvně může být ujednána max. 1měsíční lhůta. Dle § 501 BGB, pokud spotřebitel splatí svůj úvěr dříve, má právo na snížení nákladů – dle § 502 BGB je

věřitel oprávněn účtovat poplatek za předčasné splacení ve výši 1 %, pokud spotřebitel zaplatil dříve než 1 rok před splatností, a 0,5 %, pokud zaplatil déle než 1 rok před splatností.

§ 504 BGB upravuje povolené přečerpání (např. kontokorent) a 505 BGB nepovolené (tzv. trpěné) přečerpání, kdy spotřebitel fakticky vyčerpá více prostředků, než kolik má podle smlouvy k dispozici. Česká právní úprava se v § 16 SpotřÚ věnuje nepovolenému překročení.

§ 506 BGB upravuje odložení platby a jinou finanční pomoc, na které se s jistými výjimkami použije úprava spotřebitelského úvěru. § 507 BGB upravuje placení zboží a služeb na splátky a ostatní finanční pomoc – finanční pomocí se zde rozumí především leasing a v § 508 BGB je specifikováno odstoupení u tohoto institutu. V § 509 BGB je zakotvena povinnost podnikatele posoudit schopnost spotřebitele u finanční pomoci.

Povinnost posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr nalezneme v zákoně Kreditwesengesetz (zákon o půjčkách) v § 18 odst. 2. Tato povinnost odpovídá § 9 SpotřÚ.

Charakterově je tedy vidět, že česká a německá právní úprava se liší spíše v detailech, než že by zde byly nějaké podstatné změny.

3. Typické smlouvy o spotřebitelských úvěrech

Tato kapitola obsahuje výklad o smlouvách, jež jsou typicky uzavírány jako smlouvy o spotřebitelském úvěru, a to jmenovitě smlouva o úvěru, půjčka a „leasingová“ smlouva. Na konci kapitoly stručně pojednávám o rozhodčí smlouvě a rozhodčím řízení. Na všechny tyto smlouvy je nahlíženo z úhlu pohledu spotřebitelských úvěrů a ostatní aspekty jsou vzhledem k zaměření a rozsahu práce vynechány.

3.1 Smlouva o úvěru

Smlouva o úvěru je upravena v § 497–507 ObchZ.

Obchodní zákoník umožňuje, aby byla věřitelem smlouvy o úvěru jakákoliv fyzická či právnická osoba. Nicméně v zákoně o bankách v § 1 odst. 1 je definována banka jako právnická osoba, která přijímá vklady od veřejnosti a poskytuje úvěry a k výkonu těchto činností má povolení působit jako banka. Banky tedy zásadně využívají

institut úvěru, zatímco nebankovní společnosti mají na výběr mezi tím, zda budou s klienty sepisovat úvěrovou smlouvu, či smlouvu o půjčce.

Smlouva o úvěru je absolutním obchodem – to vyplývá z § 261 odst. 3 ObchZ. Nicméně ustanovení § 262 odst. 4 ObchZ znamená, že na vztahy vyplývající ze spotřebitelského úvěru je třeba vždy použít ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. A dále, že smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku. Toto ustanovení tedy prakticky z hlediska spotřebitele vyjímá smlouvu o úvěru až na určité výjimky z působnosti ObchZ a staví ji pod působnost OZ a zákona o spotřebitelském úvěru.

Podstatnou náležitostí smlouvy o úvěru je závazek jedné strany poskytnout na žádost druhé strany v její prospěch peněžní prostředky, určení výše prostředků, které mají být poskytnuty, a závazek druhé strany poskytnuté prostředky vrátit a zaplatit z poskytnutých prostředků úroky.

Úvěr je na rozdíl od půjčky (upravena v OZ v § 657–658) kontraktem konsenzuálním. To znamená, že na rozdíl od smlouvy o půjčce, která vzniká až předáním předmětu půjčky, vzniká smlouva o úvěru již okamžikem jejího platného uzavření. Smlouva o úvěru musí tedy vždy obsahovat závazek zaplatit za poskytnuté peněžité prostředky úroky, naproti tomu ve smlouvě o půjčce se platí úroky, jen pokud jsou ve smlouvě dohodnuty. Situaci, že by ve smlouvě o úvěru nebyla uvedena výše úroku, řeší § 502 odst. 1 ObchZ takto: „*Nejsou-li takto úroky stanoveny, je dlužník povinen platit obvyklé úroky požadované za úvěry, které poskytují banky v místě sídla dlužníka v době uzavření smlouvy.*“

Ze zákonného vymezení smlouvy o úvěru nevyplývá povinnost dlužníka dojednaný úvěr skutečně čerpat.

V praxi velmi využívané ustanovení je § 499 ObchZ, který stanoví, že lze sjednat úplatu za sjednání úvěru, kterou platí dlužník věřiteli, pokud je poskytování úvěru předmětem podnikání věřitele. Tzv. poplatek za poskytnutí úvěru se u spotřebitelských úvěrů buď pohybuje ve výši 1–2 % z poskytnuté částky, či je fixně stanovený – v praxi

to bude většinou mezi 500–3 000 Kč podle výše úvěru.³⁸ Některé banky či nebankovní společnosti mají poskytnutí úvěru zdarma ať trvale, či v rámci marketingových akcí, nicméně je obvyklejší, že subjekt věřitele u spotřebitelského úvěru vyžaduje poplatek za poskytnutí úvěru. Zde nezáleží na tom, zda k čerpání úvěru skutečně dojde.

§ 502 ObchZ upravuje úroky takto: „*Odst. 1 Od doby poskytnutí peněžních prostředků je dlužník povinen platit z nich úroky ve sjednané výši, jinak v nejvyšší přípustné výši stanovené zákonem nebo na základě zákona. Nejsou-li takto úroky stanoveny, je dlužník povinen platit obvyklé úroky požadované za úvěry, které poskytují banky v místě sídla dlužníka v době uzavření smlouvy. Jestliže strany sjednají úroky vyšší než přípustné podle zákona nebo na základě zákona, je dlužník povinen platit úroky ve výši nejvýše přípustné. Odst. 2 V pochybnostech se má za to, že sjednaná výše úroků se týká ročního období.*“

Úroky se tedy platí za období od poskytnutí úvěru do jeho zaplacení (i předčasného). Úrok je vlastně cena za užívání poskytnutých peněz, proto by měl dlužník platit jen za dobu, po kterou mu byly peníze skutečně poskytnuty.

Poslední věta prvního odstavce očekává maximální stanovení výše úroků, v praxi maximální výše úroků stanovena není, korektivem výše úroku jsou jen dobré mravy – blíže k tomuto v kapitole Maximální výše RPSN.

§ 503 ObchZ stanoví splatnost úroků. Hlavní pravidlo je, že závazek platit úroky je splatný spolu se závazkem vrátit použité peněžní prostředky. U spotřebitelských úvěrů je však typické placení dluhu ve splátkách, kdy to zákon upravuje tak, že v den splatnosti každé splátky jsou splatné i úroky z této částky.

§ 505 ObchZ: „*Zanikne-li nebo zhorší-li se za trvání smlouvy zajištění závazku vrátit poskytnuté peněžní prostředky, je dlužník povinen doplnit zajištění na původní rozsah. Jestliže tak dlužník neučiní v přiměřené lhůtě, může věřitel od smlouvy odstoupit a požadovat, aby dlužník vrátil dlužnou částku s úroky. Odstoupení věřitele od smlouvy nemá vliv na zajištění závazků z této smlouvy.*“

---

³⁸ <http://www.mesec.cz/clanky/konsolidace-uveru-vrati-vam-klidne-spani/>

Dle § 506 ObchZ je věřitel oprávněn od smlouvy odstoupit a požadovat, aby dlužník vrátil dlužnou částku s úroky, pokud je dlužník v prodlení s vrácením více než dvou splátek nebo jedné splátky po dobu delší než tři měsíce. Odstoupení věřitele od smlouvy nemá vliv na zajištění závazků z této smlouvy. Této možnosti však věřitelé příliš nevyužívají a preferují smluvně zakotvenou možnost zesplatnění úvěru.

Dle § 507 ObchZ stanoví, že u účelového úvěru může věřitel odstoupit od smlouvy, použije-li dlužník poskytnuté peněžité prostředky k jinému účelu nebo jestliže použití k jejich smluvenému účelu je nemožné. Věřitel je za této situace oprávněn požadovat, aby dlužník vrátil bez zbytečného odkladu použité a nevrácené prostředky s úroky.

3.2 Smlouva o půjčce

Smlouva o půjčce je upravena v § 657–658 OZ.

V § 657 OZ je vymezena takto: Smlouvou o půjčce přenechává věřitel dlužníkovi věci určené podle druhu, zejména peníze, a dlužník se zavazuje vrátit po uplynutí dohodnuté doby věci stejného druhu.

Z dikce zákona vyplývá, že předmětem půjčky nemusí být jen peníze, ale jakákoliv věc určená podle druhu. Jde tedy o věci, které nejsou individuálně určené, takže při vrácení půjde o jiné věci téhož druhu, které nejsou totožné s půjčenými. Nicméně vzhledem k tématu své diplomové práce bych se věnovala jen půjčce peněz.

Smlouva o půjčce je smlouvou reálnou, vznik půjčky tedy předpokládá nejen dohodu stran, ale i skutečné odevzdání předmětu půjčky.

V § 658 odst. 1 OZ je stanoveno, že při půjčce lze dohodnout úroky. Smlouva o půjčce tedy může být bezplatná či úplatná. V praxi se objevují tzv. bezúročné půjčky, které jsou sice bez úroku, ale s poplatkem za poskytnutí půjčky.

Splatnost půjčky může být dohodnuta různými způsoby. V praxi smluv o spotřebitelském úvěru je buď splatnost fixně stanovena (většinou u drobných půjček s krátkou dobou splatnosti, tzv. půjček do výplaty), či je ve smlouvě stanovena ve splátkách. Ve smlouvách o spotřebitelském úvěru je obvykle zakotvena možnost zesplatnění úvěru, pokud dlužník neplní svoje splátky, což odpovídá ustanovení § 565 OZ, splatnost na požádání věřitele či ponechaná na vůli dlužníka se u smluv o spotřebitelském úvěru samozřejmě vůbec nevyskytuje.

3.3 Změny pramenící z NOZ u úvěru a u půjčky

Úvěr je upraven v § 2395–2400 NOZ. U úvěru jsou ustanovení NOZ jen s drobnými úpravami převzata z ObchZ (§ 497 a násl.), tyto změny jsou: upouští se od označení věřitel a dlužník a tyto pojmy se nahrazují zpodstatněnými adjektivy „úvěrovaný“ a „úvěrující“, v ostatním se dosavadní úprava až na drobné stylistické zásahy nemění.

Pojem půjčka se v NOZ nahradil pojmem „zápůjčka“ (konstruováno a contrario k pojmu „výpůjčka“). Zápůjčka je upravena v § 2390–2394 NOZ. Změnilo se označení stran, věřitel se nově označuje jako „zapůjčitel“ a dlužník jako „vydlužitel“. Koncepce půjčky zůstává obsahově zachována, NOZ jen přidává detailnější úpravu. § 2391 odst. 1 NOZ zohledňuje možnost vrátit peněžitou zápůjčku v jiné měně a stanoví, že to, co se vrací, musí mít hodnotu toho, co bylo dáno.

§ 2393 NOZ nově upravuje situaci, kdy smlouva o zápůjčce neurčuje, kdy má být zápůjčka vrácena; splatnost zde závisí na vypovězení smlouvy a výpovědní doba je šest týdnů, pokud je zápůjčka bezúročná, lze splatit i bez výpovědi.

§ 2394 NOZ se věnuje prodlení vydlužitele vrátit zápůjčku ve splátkách a dává zapůjčitelovi právo odstoupit od smlouvy a požadovat splnění dluhu i s úroky při prodlení vydlužitele s vrácením více než dvou splátek nebo jedné splátky po dobu delší než tři měsíce.

Co však bylo doplněno, je právní úprava úroků. Byla přidána obecná úprava úroků a právní úprava úroků byla doplněna o nová ustanovení; např. § 1805 odst. 2 NOZ říká: „*Věřitel, který bez rozumného důvodu otálí s uplatněním práva na zaplacení dluhu tak, že úroky činí tolik co jistina, pozbývá právo požadovat další úroky. Ode dne, kdy uplatnil právo u soudu, mu však další úroky náleží.*“ Toto ustanovení má věřitele motivovat k tomu, aby ve vymáhání svých pohledávek nebyli liknaví a neotáleli do té míry, že úroky zatíží dlužníka více než sama jistina. Jde o projev staré právní zásady zakazující věřiteli, aby pozdržel vymáhání dluhu až do doby, kdy úroky přerostou hlavní dluh (ultra duplum).

Dále dle § 1806 NOZ lze požadovat úroky z úroků, bylo-li to ujednáno; jedná-li se o pohledávku z protiprávního činu, lze úroky požadovat ode dne, kdy byla pohledávka uplatněna u soudu. Tímto se vlastně v českém právu výslovně povoluje anatocismus.

3.4 Leasing a leasingová smlouva

„Leasing je určitá specifická forma úvěrování se specifickými daňovými dopady, kdy k zajištění pohledávek věřitele slouží i vlastnické právo k předmětu leasingu a typickou charakteristikou leasingové smlouvy je právo leasingového nájemce předmět užívat za úplaty po dobu trvání vlastnického práva leasingového pronajímatele k předmětu leasingu.“³⁹

Leasing je tedy pro věřitele bezpečnější než úvěrování, neboť vlastnictví předmětu leasingu mu zajišťuje adekvátní zabezpečení proti neplacení závazku ze strany dlužníka. Na druhé straně pro spotřebitele je leasing rychlejší a snadnější než úvěrování, neboť vzhledem k výše uvedeným skutečnostem jsou věřitelé leasingu velmi nakloněni.

Leasingové smlouvy jsou se spotřebitelem uzavírány především k získání předmětů, které přesahují možnosti rozpočtu typické české domácnosti – jedná se zejména o koupi vozidla.

Přes svou rozšířenost není leasing právně upraven. Leasingová smlouva bývá chápána více způsoby, jednak jako smlouva o koupi najaté věci dle § 489 a násl. ObchZ, jednak jako smlouva smíšená – jsou zde prvky ze smlouvy nájemní, kupní, o koupi najaté věci, či jako smlouva inominátní ve smyslu § 269 odst. 2 ObchZ nebo § 51 OZ. Nejčastěji se na ni nahlíží jako na smlouvu inominátní. Ani v NOZ není leasingová smlouva upravena.

Leasingová smlouva jako taková může být za předpokladu, že se jedná o finanční leasing, kdy je sjednáno právo nebo povinnost koupě předmětu smlouvy po uplynutí určité doby, podřízena režimu smlouvy o spotřebitelském úvěru dle zákona o spotřebitelském úvěru.

3.5 Rozhodčí smlouva a spotřebitel v rozhodčím řízení

V této kapitole se hodlám věnovat nejen rozhodčí smlouvě, ale i rozhodčímu řízení. Rozhodčí smlouva dříve v podobě rozhodčí doložky byla typickou součástí smlouvy o spotřebitelském úvěru, novelou bylo zakotveno, že rozhodčí smlouva musí být sepsána samostatně, nicméně stále je častou smlouvou, kterou je spotřebitel nucen

---

³⁹ Doubrava, M.: Leasingová smlouva tuzemská i mezinárodní. Praha: Linde Praha, 2003

uzavřít v rámci uzavírání smlouvy o spotřebitelském úvěru. Toto je důvod, proč moje práce obsahuje krátké pojednání o rozhodčí doložce a rozhodčím řízení.

Rozhodčí řízení a rozhodčí smlouva jsou upraveny zákonem o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů č. 216/1994 Sb. ve znění pozdějších předpisů, pro spotřebitele je důležitá hlavně novela č. 19/2012 Sb. Nicméně tato novela má účinnost k 1. 4. 2012, existuje tudíž hodně sporů, pro něž jsou důležitá přechodná ustanovení této novely – v čl. II zákona č. 19/2012 jsou tato přechodná ustanovení:

1. Rozhodčí řízení zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, včetně řízení v případě sporů ze spotřebitelských smluv, se dokončí podle dosavadních právních předpisů.

2. Platnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle zákona č. 216/1994 Sb., ve znění účinném v době uzavření rozhodčí smlouvy.

3. Osoby, které nespĺňují podmínky podle § 13 odst. 4 zákona č. 216/1994 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, jsou povinny tento nedostatek odstranit ve lhůtě 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

4. Rozhodce, který může být určen rozhodčí doložkou pro řešení sporu ze spotřebitelské smlouvy, nemusí splňovat podmínku zápisu do seznamu rozhodců podle tohoto zákona po dobu 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

5. Ministerstvo zapíše do seznamu rozhodců vedeného ministerstvem bezplatně ty rozhodce, kteří jsou zapsáni na seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory vedeném Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, a to k prvnímu dni následujícímu po šesti měsících ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, s výjimkou rozhodců, kteří nespĺňují podmínky uvedené v § 4, a těch, kteří v době šesti měsíců po nabytí účinnosti tohoto zákona ministerstvu oznámili svůj nesouhlas s takovým zápisem.

Rozhodčí smlouva musí být podle platné právní úpravy pro spotřebitele sjednána samostatně v písemné formě (§ 3 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení), což je podstatná změna oproti stavu existujícímu do účinnosti novely zákona o rozhodčím řízení č. 19/2012 Sb., která je účinná od 1. 4. 2012. Dříve bylo velmi běžné, že tzv. rozhodčí doložka byla přímo součástí smlouvy o spotřebitelském úvěru, což zajisté nebylo pro spotřebitele výhodné řešení, např. hlavně když už v doložce byli jmenovitě určeni rozhodci, protože u formulářové smlouvy s předem stanovenými jmény rozhodců je

těžké zastávat optimistický názor o nestrannosti rozhodce. Rozhodci dříve nemuseli být zapsáni v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti – to je však od novely 19/2012 Sb. nutné. Rozhodce, který může být určen rozhodčí doložkou pro řešení sporu ze spotřebitelské smlouvy, nemusí splňovat podmínku zápisu do seznamu rozhodců po dobu 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona č. 18/2012 Sb. (tj. ode dne 1. 4. 2012). Seznam rozhodců a povinnosti z toho vyplývající jsou zrušeny zákonem 91/2012 Sb. s účinností od 1. 1. 2014. Bělohlávek ve svém komentáři na str. 1222 zastává názor, že se zde jedná o legislativní chybu, nicméně pokud nebude tato chyba odstraněna, vezme celá koncepce seznamu rozhodců za své.

Rozhodovat spotřebitelské spory může jen rozhodce zapsaný v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti (§ 4 odst. 4 RozŘ), který musí splnit jistá kvalifikační kritéria: musí být zapsán v seznamu autorizovaných rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti, musí být způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, s magisterským vzděláním, se složenou zkouškou autorizovaného rozhodce a v posledních 5 letech nesmí být na základě rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti vyškrtnut ze seznamu. Nad rozhodci vykonává dozor Ministerstvo spravedlnosti a může rozhodce vyškrtnout se seznamu, pokud závažně nebo opakovaně porušil povinnosti stanovené tímto zákonem (§ 35c odst. 2 RozŘ).

Dále je rozhodce vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti (§ 8 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení).

Při rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv je rozhodce povinen před zahájením projednávání věci stranám sdělit, zda v posledních 3 letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze stran. Lhůta podle předchozí věty se počítá od data skončení rozhodčího řízení, na které se informační povinnost vztahuje, do data zahájení rozhodčího řízení, v němž rozhodci vzniká informační povinnost (§ 8 odst. 3 RozŘ). Zde je otázkou, jak toto ustanovení vyřeší judikatura u případů, kdy jedna společnost ve všech svých rozhodčích smlouvách jmenuje jen jednoho rozhodce a tento rozhodce najednou rozhoduje desítky sporů dané společnosti. Podle mě je u takového rozhodce důvod pochybovat o jeho nepodjatosti, a to vzhledem k jeho možné finanční závislosti na dané společnosti.

Dále od novely 19/2012 mají být spotřebiteli rozhodčí smlouva a její následky náležitě vysvětleny a rozhodčí smlouva má obsahovat i tyto pravdivé, přesné a úplné informace o a) rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud, b) způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení, c) odměně rozhodce a předpokládaných druhích nákladů, které mohou spotřebiteli v rozhodčím řízení vzniknout, a o pravidlech pro jejich přiznání, d) místu konání rozhodčího řízení, e) způsobu doručení rozhodčího nálezu spotřebiteli a f) tom, že pravomocný rozhodčí nález je vykonatelný. Toto pravidlo je modifikováno tím, že svěřuje-li rozhodčí doložka rozhodování sporu stálému rozhodčímu soudu, je požadavek na informace splněn také odkazem na statuty a řády stálých rozhodčích soudů.

Dále § 13 odst. 4 RozŘ stanoví, že nikdo není oprávněn používat při výkonu své činnosti takové označení, které vyvolává klamnou představu, že se jedná o stálý rozhodčí soud podle tohoto zákona, není-li k používání takového označení oprávněn podle jiného právního předpisu nebo mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu.

Dále dle 15 odst. 2 RozŘ stanoví, že námitku nedostatku pravomoci, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, nejde-li o neplatnost z důvodu, že ve věci nebylo možno rozhodčí smlouvu uzavřít, může strana vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení týkajícího se věci samé. Novelou byla přidána důležitá věta: „**To neplatí v případě sporů ze spotřebitelských smluv.**“

Dále byla u sporů ze spotřebitelských smluv stanovena nutnost, aby rozhodčí nález obsahoval vždy odůvodnění a poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu (§ 25 odst. 2 RozŘ). Dále se ve sporech ze spotřebitelských smluv rozhodci řídí vždy právními předpisy stanovenými k ochraně spotřebitele, nelze si tedy u sporů ze spotřebitelských smluv dohodnout, že se bude rozhodovat podle zásad spravedlivosti.

Novela dále přidala důvody zrušení rozhodčího nálezu a přidala v § 31g–h RozŘ tyto důvody pro spory ze spotřebitelských smluv: g) rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem, h) rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3 odst. 5, popřípadě tyto informace jsou záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé. Přidala také další obecný

důvod – v písm. i) téhož paragrafu se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.

Tříměsíční lhůta k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu zůstala zachována, ale soud musí ve sporu ze spotřebitelské smlouvy, pokud návrh podal spotřebitel, vždy přezkoumat, zda nejsou dány důvody pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. a) až d) nebo h) RozŘ.

Nově je též upraven návrh na odložení vykonatelnosti rozhodčího návrhu – ten podává povinný. Přibyl nový důvod odložení: pokud je z návrhu na zrušení rozhodčího nálezu možné usuzovat, že je důvodný (§ 32 odst. 2 RozŘ), dříve toto bylo možné jen, pokud hrozila závažná újma. O odložení vykonatelnosti rozhodne soud do 7 dnů od podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, aniž by o to spotřebitel požádal; po tuto dobu nelze rozhodčí nález vykonat (§ 32 odst. 3 RozŘ).

Nově též, pokud je rozhodčí nález rušen z důvodů, že rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem, nebo rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3 odst. 5, popřípadě tyto informace jsou záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé, pokračuje soud k návrhu některé ze stran po právní moci rozsudku v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne. Věc již nelze projednat v rozhodčím řízení (§ 34 odst. 1 RozŘ). Dále dle § 34 odst. 3 RozŘ, zruší-li soud rozhodčí nález vydaný ve sporu ze spotřebitelské smlouvy a v rozhodčím řízení vystupoval rozhodce zapsaný v seznamu rozhodců vedeném ministerstvem, doručí soud ministerstvu stejnopis takového pravomocného rozhodnutí; ministerstvo jako dozorčí orgán tedy může posoudit, zda rozhodce v daném rozhodčím nálezu neporušil své povinnosti dané tímto zákonem.

§ 35 RozŘ stanoví možnost, že strana, která nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem a proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, může bez ohledu na tříměsíční lhůtu k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu i tehdy, jestliže a) rozhodčí nález byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, nebo rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců, nebo rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k

plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému, stejně jako před novelou. Avšak nově bylo přidáno ustanovení, které stanoví, že i strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu a která nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, může bez ohledu na tříměsíční lhůtu k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu i tehdy, jsou-li důvody pro zrušení rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy podle § 31 písm. a) až f), h) nebo pokud jsou dány důvody podle § 31 písm. g) a rozhodčí nález neobsahuje poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu.

Je tedy zřejmé, že po této novele se pozice spotřebitelů v rozhodčím řízení značně zlepšila, před novelou byl největší problém, že se ve spotřebitelských záležitostech nemohlo jít vůbec k meritu věci a byly zkoumány jen formální náležitosti. Okrajově k meritu věci dovolilo jít až ustanovení § 31 písm. g) RozŘ, které stanovilo jako důvod zrušení rozhodčího nálezu to, že rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. Ale jak uvádí Bělohlávek ve svém komentáři na str. 1104, toto v žádném případě nezavádí úplný přezkum rozhodčího nálezu. Je zřejmé, že věcný přezkum rozhodčího nálezu je omezen na věcné posouzení toho, zda nedošlo k porušení minimálních standardů, pokud jde o práva garantovaná spotřebiteli. Soud neprojednává věc samu, jeho těžištěm je řízení před rozhodci. Neprovádí proto dokazování ve věci samé ani nehodnotí skutková zjištění rozhodců.

Co vidím jako nepříznivý vliv, je zrušení seznamu rozhodců, k němuž má dojít s účinností od 1. 1. 2014, pokud nebude změněna právní úprava. Bělohlávek zastává názor, že seznamy rozhodců nejsou v okolních právních rádech běžné, ale pokud jsou advokátní, notářské seznamy, seznamy soudců, exekutorů atd., nevidím důvod, proč by nemohl fungovat seznam rozhodců.

Před novelou 19/2012 Sb. se rozhodčí nálezy rušily hlavně pro formální vady, např. neplatnost rozhodčí doložky, procesní vady.

Ve věci neplatnosti rozhodčí doložky bylo přelomovým usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 05. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008, který se k problematice vyslovil následovně: „*Odvolačí soud uzavírá, že pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé*

určení rozhodce ad hoc, anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen odkazuje ohledně výběru rozhodce a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců, jakož i způsobu vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná dle § 39 občanského zákoníku pro obcházení zákona.“
Tímto judikátem se některé rozhodčí doložky „zneplatnily“.

4. Vybrané otázky ochrany spotřebitele

V této části své práce bych se zaměřila na tyto tři oblasti: správní ochranu spotřebitele a subjekty vykonávající dohled – tato problematika je již obsažena v subkapitole „Dozor a správní delikty“, nicméně tady je jí věnován větší prostor z hlediska správního řádu, správního řízení a činnosti ČOI. Druhou otázkou, jíž se budu věnovat, je finanční arbitráž, neboť tato na poli spotřebitelských úvěrů výrazná instituce je nová a nabízí pro spotřebitele velmi příznivou alternativu k řešení soudních sporů. Ve třetí subkapitole se věnuji otázce ochrany spotřebitele pomocí zákonem stanovené maximální výše RPNS.

4.1 Správní ochrana spotřebitele a činnost České obchodní inspekce

Spotřebitel, který bude cítit, že jeho spotřebitelská práva byla poškozena věřitelem-subjektem podléhajícím dohledu ČNB nebo ČOI, je oprávněn podat k ČNB či ČOI stížnost, která se podle § 42 správního řádu bude považovat za podnět k zahájení správního řízení. K rozdělení působnosti viz. výše v podkapitole „Dozor a správní delikty“.

Z dikce zákona je patrné, že by správní orgán měl skutečnosti prověřené v podnětu prověřit, a pokud je shledá důvodnými, zahájí správní řízení. Nicméně i Ústavní soud ve svém usnesení z 26. června 2001⁴⁰ konstatoval, že na zahájení správního řízení z moci úřední na základě podnětu neexistuje právní nárok. Podle Ústavního soudu neexistuje žádné ústavně zaručené objektivní právo fyzické nebo právnické osoby na to, aby byla

---

⁴⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. června 2001, sp. zn. II ÚS 345/01

jiná osoba za správní delikt stíhána. Nicméně Ústavní soud v jiném svém usnesení⁴¹ konstatoval, že: „*Nemůže záležet na libovůli správního orgánu, zda řízení, které lze zahájit pouze z jeho vlastního podnětu, zahájí, či nikoliv, neboť jeho činnost je ovládána m. principem ofiiality, podle kterého správní orgán má právo a povinnost zahájit řízení, jakmile nastane skutečnost předvídaná zákonem, bez ohledu na to, jak ji zjistí.*“

Ke stížnosti ke správnímu orgánu je nutno ještě dodat, že stížnost může být neformální a nemusí splňovat náležitosti podání.⁴²

Správní orgán je povinen na žádost toho, kdo podnět podal, ve lhůtě 30 dnů ode dne obdržení podnětu informovat, zda bylo správní řízení zahájeno nebo že nebyly shledány důvody pro zahájení správního řízení z moci úřední. Též pro toto sdělení nejsou předepsány žádné formální náležitosti, nicméně by z něj mělo být patrné, kdo jej učinil, vůči komu a v jaké věci.

Podle NOZ § 1843 odst.1 písm. m) má podnikatel povinnost v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy nebo před tím, než spotřebitel učiní závaznou nabídku, sdělit spotřebiteli v textové podobě údaj o existenci, způsobu a podmínkách mimosoudního vyřizování stížností spotřebitelů včetně údaje, zda se lze obrátit se stížností na orgán dohledu, nebo státního dozoru. Úprava vyřizování stížností není právně upravena, ale stížnost se v praxi hodnotí jako podnět k zahájení správního řízení z moci úřední.

Jelikož, jak už jsem výše zmínila, je porušování práv spotřebitele a povinností věřitele či zprostředkovatele běžnější v nebankovním sektoru, zaměřila bych se v další části této kapitoly na činnost ČOI.

V roce 2012 provedla ČOI 255 kontrol subjektů nabízejících nebo zprostředkovávajících spotřebitelský úvěr. Porušení obecně závazných právních předpisů zjistili inspektoři v průběhu 142 kontrol z celkového počtu 255, tj. v 55,7 %. Za to bylo v roce 2012 pravomocně uloženo 124 pokut v celkové výši 1 657 000 Kč. Porušení zákona o spotřebitelském úvěru bylo zjištěno při 109 kontrolách, tj. ve 42,8 % z celkového počtu. Za toto bylo uloženo 97 pokut v celkové výši 1 291 000 Kč, v dalších 21 případech byly uloženy pokuty podle zákona o ochraně spotřebitele, a to ve

---

⁴¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. října 2002, sp. zn. II. ÚS 586/02

⁴² Jemelka, J., Pondělíčková, K., Bohaldlo, D.: Správní řád – komentář. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 169

výši 303 000 Kč. Za porušení jiných právních předpisů bylo uloženo 6 pokut v celkové výši 63 000 Kč. Některým kontrolovaným subjektům byly pokuty v průběhu roku uloženy opakovaně.

Nejčastější porušení zákona o spotřebitelském úvěru bylo, že reklama spotřebitelského úvěru nesplňovala obsahové náležitosti – § 4: toto bylo zjištěno v 92 případech. Další častý správní delikt byl, že reklama na spotřebitelský úvěr neobsahovala údaj o rozsahu oprávnění zprostředkovatele (tj. pro kolik věřitelů vykonává zprostředkovatelskou činnost nebo zda tuto činnost nevykonává pro žádného věřitele) – § 17: 29 zjištění. Dalším porušením bylo, že sjednané smlouvy neobsahovaly zákonem požadované náležitosti – § 6 odst. 1: 6 případů. Dále spotřebitelé neobdrželi před uzavřením smlouvy zákonem požadované informace v písemné nebo jiné trvale zachovatelné formě – § 5 odst. 1: 6 zjištění, a před uzavřením smlouvy sjednávající spotřebitelský úvěr nebyla s odbornou péčí posouzena schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr – § 9 odst. 1: 3 případy.

Během kontrol bylo zjištěno i porušení povinností vyplývajících z dalších zákonů – zákona o ochraně spotřebitele, především ustanovení týkajících se klamavých obchodních praktik, či byly zjištěny nedostatky v živnostenském oprávnění.

Nejmarkantnějším rysem je, že se na ČOI obrací mnoho spotřebitelů s problémy, které přesahují rámec působnosti ČOI a spadají do oblasti občanskoprávního soudnictví, např. mnoho spotřebitelů se na ČOI obrací kvůli tomu, že se cítí být poškozeni nevýhodnými podmínkami ve smlouvách. ČOI se v oblasti spotřebitelských smluv setkala též se stížnostmi spotřebitelů na tzv. pasti ve smlouvách, např. úvěrová společnost má ve smlouvě, že si sama může strhávat peníze z účtu, několikrát si je strhne a potom ne, klient toto přehlédne a nezaplatí a společnost mu dá pokutu za prodlení se splátkou, neboť ve smlouvě je formulace, že si jen může strhávat, ale když si nestrhne, musí klient sám poslat peníze na účet. Toto však samozřejmě též stojí mimo působnost ČOI.

Dalším praktickým problémem, na který se naráží, je, že hodně spotřebitelů, kteří se obrací na ČOI, tvrdí, že obsah písemné smlouvy není v souladu s informacemi, které jim byly ústně podány před uzavřením smlouvy. V těchto případech se však možné klamání spotřebitele většinou nepodaří prokázat.

Další věcí, která se v praxi objevuje, je špatně vypočítaná RPSN.

Ostatní problematické záležitosti jsem už popsala v komentáři k jednotlivým ustanovením zákona o spotřebitelském úvěru. Jak i ČOI uvedla ve své tiskové zprávě, neutěšený stav subjektů zprostředkovávajících a nabízejících spotřebitelské úvěry odráží i špatnou finanční gramotnost spotřebitelů. K tomu bych citovala z tiskové zprávy ČNB: „Četná podání spotřebitelů, s nimiž se na Českou obchodní inspekci obracejí, svědčí o trvale nízké finanční gramotnosti potenciálních dlužníků. Ti se do dluhových pastí dostávají poté, kdy nedosáhnou na úvěry poskytovatelů z bankovního sektoru, a využívají nabídek pochybných zprostředkovatelů úvěrů a věřitelů. V tíživé situaci často podcení rizika vyplývající z neseznámení se smluvními podmínkami a uzavírají nevýhodné smlouvy, přestože díky smluvním pokutám na požadovaný úvěr nikdy nedosáhnou, nebo provolají tisícové částky na telefonní linky s vysokým tarifem za příslib úvěru, který nikdy nedostanou. Dalším rizikovým místem jsou předváděcí akce, kde spotřebitelé pod vlivem klamavých a agresivních obchodních praktik podepisují úvěrové smlouvy na zboží, které nepotřebují, a na jejichž splácení často nemají potřebné prostředky.“⁴³

4.2 Finanční arbitr

Finanční arbitr je v současné době též institucí, která může chránit práva spotřebitele. Z pohledu spotřebitele spočívá výhoda finančního arbitra ve srovnání s ČNB či ČOI v tom, že finanční arbitr jako jediná instituce je oprávněn rozhodnout o soukromoprávním nároku. Finanční arbitr však v sobě obsahuje i jistý sankční mechanismus, kdy je subjektu, který porušil svoje povinnosti a toto je prokázáno v řízení, uložena pokuta.

Vznik instituce finančního arbitra byl schválen zákonem č. 229/2002 Sb., který byl vyhlášen dne 4. 6. 2002 a účinnosti nabyl od 1. 1. 2003. Nicméně potřebnou působnost v oblasti spotřebitelských úvěrů získal finanční arbitr až novelou zákona č. 180/2011 Sb., která nabyla účinnosti k 1. 7. 2011. Podle § 1 písm. c) FinArb je finanční

---

⁴³ <http://www.coi.cz/neuvazene-uvery-nici-spotrebitele-nc620/>

arbitr oprávněn rozhodovat spory mezi věřiteli nebo zprostředkovateli a spotřebiteli při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru.

Zde se za spotřebitelský úvěr považuje jen spotřebitelský úvěr ve smyslu zákona o spotřebitelském úvěru, takže působnost arbitra se například nevztahuje na klasické hypotéky atd.

Sjednání rozhodčí smlouvy nevyklučuje pravomoc arbitra. Arbitr usiluje zejména o smírné vyřešení sporu. Výhodou pro spotřebitele je, že řízení před arbitrem je bezplatné a rychlé – arbitr rozhodne ve věci do 30 dnů ode dne zahájení řízení, ve zvlášť složitých případech rozhodne nejdéle do 60 dnů; nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout ani v této lhůtě, může ji arbitr přiměřeně prodloužit. Lhůta se v některých případech staví např. po dobu, kdy je vyzváno k opravě návrhu, nebo po dobu plynutí lhůty k vyjádření druhé strany k návrhu v případě, že si arbitr vyžádá od instituce informace. Jak je patrné, tyto lhůty jsou krátké, takže řízení je daleko rychlejší než soudní cesta. Proti nálezu lze též podat námitky, které mají odkladný účinek, nicméně i řízení o námitkách je rychlé (arbitr rozhodne o námitkách do 30 dnů ode dne, kdy mu byly doručeny, ve zvlášť složitých případech rozhodne nejdéle do 60 dnů; nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout ani v této lhůtě, může ji arbitr přiměřeně prodloužit – § 16 odst. 2 FinArb). Výsledkem řízení je vykonatelný nález.

Řízení obsahuje i sankční prvek – v případě, že v nálezu, jímž arbitr vyhovuje, byť i jen zčásti, návrhu navrhovatele, se uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 15 000 Kč. Zaplacení 15 000 Kč se uloží i v případech, kdy předmětem sporu není peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu (§ 17a FinArb).

Další výhodou pro spotřebitele je to, že řízení je méně formální než soudní řízení a na webových stránkách finančního arbitra <http://www.finarbitr.cz> si spotřebitel může velmi snadno elektronicky vyplnit návrh či si může stáhnout šablonu návrhu se vzorovým příkladem.

Instituce, v našem případě věřitelé a zprostředkovatelé spotřebitelských úvěrů, mají povinnost nahlásit se arbitrovi a uvést požadované informace (§ 19 FinArb). Pokud toto nesplní, hrozí pokuta až 1 000 000 Kč (§ 23 odst. 1 FinARb). Instituce též během

řízení musí poskytnout arbitrovi součinnost a arbitr může tuto součinnost vynucovat uložením pokut (§ 23 odst. 1 FinARb).

V roce 2011 (od července do prosince) obdržel finanční arbitr 291 podnětů týkajících se spotřebitelského úvěru, což bylo více podnětů než ve zbývajících oblastech (např. v oblasti platebních služeb 281 podnětů, a to za celý rok 2011). V této oblasti bylo nicméně vedeno jen 37 řízení. Je zde tedy značný rozdíl mezi podněty a řízením; to podle mého názoru poukazuje na stav, že spotřebitelé neumějí s institucí finančního arbitra pracovat, obrazejí se na ni s podněty mimo její působnost a spíše hledají pomoc pro svoje problémy, než aby podávali kvalifikované návrhy k zahájení řízení. Tomu odpovídá i to, že spotřebitelé se na finančního arbitra často obrací telefonicky. Průměrná délka řízení činila 60 dní včetně stavěcích lhůt, bez stavěcích lhůt 49 dní.⁴⁴

4.3 Maximální výše RPSN

V této, závěrečné kapitole své práce bych se ráda zabývala maximální výší RPSN jako jednoho z možných způsobů ochrany spotřebitele. Načrtnu zde, jaká je současná právní úprava včetně trestněprávní úpravy, jaké byly podány legislativní návrhy, porovnam stav v ČR s ostatními státy, uvedu argumentaci pro a proti zavedení maximální výše RPSN a na konci bych ráda zmínila svůj názor.

Maximální možná výše RPSN v současné době není stanovena, jediným korektivem v občanském právu jsou dobré mravy, neboť dle § 39 OZ je neplatný právní úkon, který se přičí dobrým mravům.

NS v rozsudku 21 CDO 1484/2004 uvádí obecnou poučku: „*V rozporu s dobrými mravy je zpravidla výše úroků sjednaná ve smyslu ustanovení § 658 odst. 1 obč. zák., která podstatně přesahuje úrokovou míru v době jejich sjednání obvyklou, stanovenou zejména s přihlédnutím k nejvyšším úrokovým sazbám uplatňovaným bankami při poskytování úvěrů nebo půjček.*“

Nicméně tato úroková míra byla konkretizována jen vzhledem k trestnému činu lichvy. Krátce bych odbočila k definici lichvy podle TZ: Trestného činu lichvy podle § 218 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo zneužívá něčí rozumové

---

⁴⁴ http://www.finarbitr.cz/download/406_cs_vyrocnizprava-o-cinnosti-financniho-arbitra-za-rok-2011.pdf

slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede a tímto činem pro sebe získá značný prospěch.

Důležité je poznamenat v souvislosti se zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob 418/2011 Sb., že trestného činu lichvy se pořád mohou dopustit jen fyzické osoby, a nikoliv právnické osoby.

NS ve svém usnesení ze dne 12. 1. 2005 sp. zn. 5 Tdo 1282/2004 konkretizoval úrokovou míru, která je v hrubém nepoměru. Dospěl k názoru, že „*při poskytování úvěrů a půjček existuje z hlediska požadovaných úroků určitá hranice, která odděluje standardní podnikatelskou činnost provozovanou v souladu s právním řádem a lichvu. Uvedenou hranicí je podle trestního zákona to, co lze pokládat již za hrubý nepoměr mezi vzájemnými plněními pachatele a poškozeného ve smyslu § 253 odst. 1 tr. zák. Poskytnutí půjčky peněz s úrokem obsahujícím 70 % a více za rok pak takový hrubý nepoměr zakládá.*“ Nicméně též NS ve stejném usnesením dále judikoval, že „*slib nebo poskytnutí lichvářského (hrubě nepoměrného) plnění samy o sobě nejsou trestněprávně relevantním jednáním, neboť k naplnění skutkové podstaty trestného činu lichvy se dále vyžaduje, aby pachatel současně zneužil něčí tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo něčího rozrušení.*“

Podmínka toho, že pachatel musí současně zneužít něčí tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo něčího rozrušení, většinou není splněna, což vylučuje časté uplatnění trestního ustanovení o lichvě.

Nabízí se tudíž možnost problematiku předražených půjček⁴⁵ regulovat právní úpravou maximální výše RPNS.

Je nutné uvědomit si, že předražené půjčky pro spotřebitele jsou problematikou, kterou sdílí všechny státy západního světa. Ocitají se na rozcestí, zda toto budou zákonem regulovat, či nikoliv. Některé státy se rozhodly jít cestou regulace výše úrokové sazby či maximální výše nákladů na úvěr včetně sankčních mechanismů – např. v Jihoafrické republice je tzv. dumplum rule, které stanoví, že úroky přestanou

---

⁴⁵ Existují i společnosti nabízející RPNS 182 % (např. společnost TOMMY STACHI s.r.o.).

běžet v situaci, kdy se úroky rovnají jistině.⁴⁶ Rovněž v některých federativních státech Austrálie – Novém Jižním Walesu, Queenslandu, Victorii a v Teritoriu hlavního města – je zákonem stanovena maximální výše nákladů na spotřebitelský úvěr, kdy roční úrok spolu s poplatky, tzn. RPNS, může tvořit max. 48 %.⁴⁷ Maximální výše nákladů je omezena i v některých státech USA, např. v Coloradu.⁴⁸ Maximální úrok u spotřebitelského úvěru je též stanoven ve Švýcarsku, kde činí 15 %.⁴⁹ Je tedy zřejmé, že problémem stanovení maximální výše RPSN se zabývá mnoho vyspělých států a některé státy s tržním hospodářstvím se rozhodly výši RPSN regulovat.

Jaké jsou důvody stanovení maximální výše RPSN?

Hlavním argumentem pro zavedení této regulace je ochrana spotřebitele. Podle tohoto názoru by se spotřebitel měl chránit před nevýhodnými půjčkami a zadlužováním, které má negativní sociální dopady. Dalším zcela pragmatickým důvodem návrhů na zavedení maximální výše RPSN je populismus určitého spektra politiků, kteří reagují na negativní názory jisté části české populace a na této problematice se snaží zlepšit si „image“.

Českou odbornou veřejností je zastáván názor (např. Dohnal ve své publikaci o spotřebitelském úvěru), že stanovení maximální výše RPSN by spotřebitelům v praxi příliš nepomohlo.

Kritizuje se též jistá nesměrodatnost RPNS, jež pramení z toho, že RPSN se počítá z celkových nákladů spotřebitele na spotřebitelský úvěr, pokud plní své smluvní závazky, a nepočítá s náklady splatnými v důsledku neplnění závazků stanovených ve smlouvě.⁵⁰ To v praxi znamená, že spotřebitelský úvěr s 20% RPSN, ale zaštitěný smluvními pokutami, smluvními úroky (smluvní úroky jsou dle současné judikatury neplatné) a jiným sankcemi může být pro spotřebitele v případě neplnění závazků více smrtící než úvěr s 50% RPSN a mírně nastavenými sankčními prostředky.

Další možnou argumentací proti zavedení maximální výše RPSN je, že smlouvy o spotřebitelském úvěru jsou individuální smluvní akty pouze mezi věřitelem a

---

⁴⁶ <http://www.creditmanagement.co.za/in-duplum-interest-and-the-national-credit-act/>

⁴⁷ <https://www.moneysmart.gov.au/borrowing-and-credit/small-amount-loans#Cost>

⁴⁸ <http://www.coloradoattorneygeneral.gov/sites/default/files/uploads/uccc/UCCC%202012.pdf>

⁴⁹ <http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/221.214.1.de.pdf>,

<http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/221.214.11.de.pdf>,

⁵⁰ §10

spotřebitelem a stát by do nich neměl zasahovat,⁵¹ nicméně v tomto názoru projevovaný princip smluvní svobody je již v praxi značně omezen koncepcí spotřebitelských smluv i celou koncepcí moderního práva, která klade důraz na ochranu spotřebitele.

Dalším argumentem, proč nestanovit maximální výši RPSN, je obava, že by se tyto podnikatelské aktivity přesunuly do kriminálního prostředí. Je tvrzeno, že je lepší, když tyto aktivity zůstanou právně přípustné a budou regulovány právními předpisy. Je argumentováno i tím, že na černém trhu jsou metody vymáhání drsnější než právně přípustné metody vymáhání pohledávek.

Ekonomickou argumentací pro nezavedení maximální výše RPSN může být argumentace nabídkou a poptávkou. Pokud jsou spotřebitelé, kteří jsou ochotni souhlasit se závratnou výší RPSN, proč ji omezovat? Nicméně na uvedené je nutno reagovat s poukazem na západní země s tržním hospodářstvím, které toto regulované mají.

Čas od času se objeví politická snaha především z levicového politického tábora regulovat maximální RPSN zákonem. Některé tyto snahy vedly k poslaneckým návrhům změny zákona o spotřebitelském úvěru, resp. změny zákona o některých podmínkách sjednání spotřebitelského úvěru – např. v roce 2009, 2010.⁵² Jedná se však o snahy uzavřené skupiny levicových politiků bez větší reálné šance na úspěch, a tudíž spíše populistického rázu. V roce 2009 byl předložen poslanecký návrh na zavedení maximální výše RPSN, schválen však nebyl. Vláda vyjádřila nesouhlas s tímto návrhem.

V roce 2010 zde byl nový poslanecký návrh⁵³ na zavedení maximální výše RPSN. Byl iniciován prakticky stejnými poslanci jako návrh z předchozího roku, ale nově obsahoval i to, že věřitel je povinen předkládat České obchodní inspekci a České národní bance údaje o nově poskytnutých spotřebitelských úvěrech, a stanovoval též maximální výši smluvních sankcí, která by nesměla překročit výši spotřebitelského úvěru.

---

⁵¹ <http://www.penize.cz/spotrebitelske-uvery/221933-ocima-expertu-pomohlo-by-stanoveni-maximalni-vyse-rpsn-v-boji-proti-lichvarum>

⁵² Sněmovní tisk 808/0 z V. volebního období, novela zákona o podmínkách sjednání spotřebitelského úvěru, sněmovní tisk -78/0-, novela zákona o spotřebitelském úvěru

⁵³ Sněmovní tisk -78/0-, novela zákona o spotřebitelském úvěru

Nejnovější je pokus poslance Víta Bárty, který v poslaneckém pozměňovacím návrhu k novele zákona o spotřebitelském úvěru navrhol toto: „2. Čl. I bod 16, se vkládá nový bod 17, který zní: ,17. V § 10 se vkládá nový odstavec 2, který zní: (2) **Nejvyšší přípustná roční procentní sazba nákladů** činí: a) dvacetinásobek lombardní sazby vyhlášené ČNB u úvěrů do výše jistiny 9999,- Kč, nejméně však 30% a nejvíce 120%; b) šestnáctinásobek lombardní sazby vyhlášené ČNB u úvěrů do výše jistiny 29999,- Kč, nejméně však 25% a nejvíce 110%; c) třináctinásobek lombardní sazby vyhlášené ČNB u úvěrů nad výši jistiny 29999,- Kč, nejméně však 20% a nejvíce 100%. ‘ Dosavadní odstavce 2 až 5 se označují jako odstavce 3 až 6. ‘ Ani tento návrh nebyl schválen.⁵⁴

Zbývá dodat můj názor k tomuto problému: Domnívám se, že jistá regulace by českému trhu prospěla. Nepředpokládám, že by to mohla být na české poměry tak drastická regulace na 15% roční úrok jako ve Švýcarsku, ale například inspirovat se Jihoafrickou republikou, kde úroky nemohou činit více než jistina, by podle mě bylo pro české spotřebitele příznivé a takovéto ustanovení by podle mého názoru nebylo omezující vůči věřitelům. Cílem takového ustanovení by mělo být zajistit „férový“ trh, a ne omezovat podnikatelské činnosti.

Závěr

Ochrana spotřebitele v oblasti spotřebitelských úvěrů se v posledních letech jistě zlepšuje spolu s tím, jak všeobecně sílí koncept ochrany spotřebitele. Právní předpisy se snaží zabránit těm nejočividnějším praktikám poškozujícím spotřebitele a dozorčí orgány – především ČOI – se snaží svou činností dozorovat dodržování právních předpisů sloužících k ochraně spotřebitele. Nová koncepce instituce finančního arbitra je též významným krokem k posílení reálné vymahatelnosti práv spotřebitele. Nicméně můj osobní názor je, že právní úprava této oblasti bohužel má svoje limity, např. neefektivnost správních pokut vůči drobným nebankovním

---

⁵⁴ Sněmovní tisk 781/3, zdroj: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=781&O=6>

společnostem, a je potřeba právní ochranu spotřebitele doplnit i vzděláváním spotřebitele.⁵⁵

---

⁵⁵ Finanční gramotnost je v České republice nízká, existuje sice program Ministerstva školství a výuka finanční gramotnosti se dostala do školských osnov, nicméně tento program je zaměřen na děti a mládež, nabídka kurzů finanční gramotnosti pro širší vrstvy společnosti se neprosadila. Jisté kurzy probíhají pod záštitou soukromých subjektů – občanských společností atd., ale je to nedostatečné.

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
ČLFA	Česká leasingová a finanční asociace
ČNB	Česká národní banka
ČOI	Česká obchodní inspekce
OZ	občanský zákoník – zákon č. 40/1964 v aktuálním znění
NOZ	nový občanský zákoník, zákon 89/2012 Sb.
SpotřÚ Sb.	zákon o spotřebitelském úvěru č. 145/2010 Sb. ve znění novely 43/2013 Sb.
ObchZ	obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. v aktuálním znění
RPSN	roční procentní sazba nákladů
OchrSpotř	zákon na ochranu spotřebitele
ČNBZ	zákon o České národní bance
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
KWG	Kreditwesengesetz
EGBGB	Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche

Seznam literatury

Použitá literatura

Bartík, V., Janečková, E.: Ochrana osobních údajů v aplikační praxi (vybrané problémy). Praha: Linde Praha, 2009.

Bělohlávek, A. J., Černý, F., Jungwirthová, M., Klíma, P., Profeldová T., Šrotová, E.: Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012.

Bělohlávek, A. J.: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012.

Bělohlávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012.

Benda, V., Kelblová, H., Pulz, J., Veselá, M.: Leasing – právní, účetní a daňové postupy v praxi včetně příkladů. 3. vyd. Praha: Bova Polygon, 2006.

Dohnal, J.: Spotřebitelský úvěr – praktická příručka s příklady a judikaturou. Praha: Leges, 2011.

Doubrava, M.: Leasingová smlouva tuzemská i mezinárodní. Praha: Linde Praha, 2003

Dvořáková, I.: Komunitární právní úprava spotřebitelského úvěru v praxi. Ostrava: KEY Publishing, 2010.

Eliáš, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, 2012.

Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník – velký akademický komentář. 2. svazek. Praha: Linde Praha, 2008.

Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník – Velký akademický komentář. Praha: Linde, 2008.

Farská, P., Kofroň, M., Novotný, M. a kol.: Finanční leasing v právní praxi. 1 vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

- Fiala, J., Hurdík, J., Selucká, M.: Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Brno: Masarykova univerzita, 2008.
- Fiala, J., Kindl M. a kol.: Občanský zákoník: Komentář. I. díl, 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009.
- Hendrych, D., Bělina, M., Fiala, J., Šámal, P., Štenglová, I. a Šturma, P.: Právní slovník. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009.
- Hulmák, M.: Práva a povinnosti věřitele při poskytování spotřebitelského úvěru. Jurisprudence, 2010, č. 7.
- Jemelka, J., Pondělíčková, K., Bohaldlo, D.: Správní řád – komentář. Praha: C. H. Beck, 2011.
- Lisse, L.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem. Praha: Linde, 2012.
- Pihera, V.: Zákon o bankách: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011.
- Plíva, S., Elek, Š., Liška, P. a Marek, K.: Bankovní obchody. 1. vyd. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2009.
- Rozehnal, A.: Mediální právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007.
- Rozehnal, A.: Mediální zákony. Komentář. Praha: ASPI, 2007.
- Salač, J.: Rozpor s dobrými mravy a jeho následky v civilním právu. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.
- Selucká, M.: Ochrana spotřebitele v soukromém právu. Praha: C. H. Beck, 2008.
- Scholz, P.: Zákon o finančním arbitrovi: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009.
- Sládeček, V.: K instituci finančního arbitra: On the institution of the financial arbiter. Pocta Prof. JUDr. Milanu Bakešovi, DrSc., k 70. narozeninám. Praha: Leges, 2009, s. 361–365.
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010.

Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník II. § 460–880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

Tománčáková, B.: Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady. Praha: Linde, 2008.

Wachtlová, L., Slanina, J.: Zákon o spotřebitelském úvěru – komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011.

literatura z <http://beck-online.beck.de>:

Hormann, Christian: Die Pflicht zur Bewertung der Kreditwürdigkeit, Frankfurt a. M.

Weyand Kevin: Informationspflichten bei der Werbung für Verbraucherkredite, Berlin.

Schimansky/Bunte/Lwowski: Bankrechts-Handbuch 4. Auflage 2011

Použité právní předpisy

Zákon č. 145/ 2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění před novelou i v novelizovaném znění

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů + přílohy k tomuto zákonu

Směrnice Rady 93/13/EHS z 5. 4. 1993 o nekalých podmínkách ve spotřebitelských smlouvách

Směrnice Rady 85/577/EHS z 20. 5. 1997 o ochraně spotřebitele z hlediska smluv sjednávaných na dálku

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru

Zákon 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru

Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/1993 Sb., o ČNB, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob

Zákon 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Německé právní předpisy

Bürgerliches Gesetzbuch

Kreditwesengesetz

Einführungsgesetz zum BGB

Použitá judikatura

Usnesení NSS z 20. dubna 2010, č. j. 1 As 9/2008-133

Rozsudek NS z 26. 9. 2012 4 Tdo 1144/2012

Nález Ústavního soudu II. US 2877/10-1 z 1. 3. 2011 k ochraně principu důvěry v závazkových vztahů

Nález Ústavního soudu I. US 1930/11-1 z 10. 1. 2012 k porušení práva na spravedlivý proces v důsledku nesprávné interpretace spotřebitelské smlouvy

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě 75Co 36/2012-155 ze dne 23. 5. 2012

Nález ústavního soudu ÚS 342/09-1 z 15. 6. 2009

Usnesení NS 11 Tdo 1009/2012 z 28. 11. 2012

Rozsudek NS sp. zn. 32 Cdo 815/2007

Rozsudek NS sp. zn. 32 Odo 1113/2003

Použité webové stránky

www.stem.cz

<http://www.clfa.cz/> (stránky České leasingové a finanční asociace)

<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta120310.doc>

http://www.cspujcka.cz/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_content=ceska_sporitelna&utm_campaign=SE_Cspujcka

<https://www.gemoney.cz/ge/cz/004/001/028/001#ResultsTopContent>

<http://www.homecredit.cz>

www.kb.cz

www.cnb.cz

<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw>

<http://www.penize.cz/spotrebitelske-uvery/221933-ocima-expertu-pomohlo-by-stanoveni-maximalni-vyse-rpsn-v-boji-proti-lichvarum>

http://www.rychle-finance.cz/soubory/VZOR_SMLOUVY_O_P_UJCE_NA_STKU_10.000_K_.pdf

http://dostupnapujcka.cz/uploads/files/smlouva_o_pujce.pdf

<http://www.vyhodnepujcky.info/americka-hypoteka-vitacredit/>

<http://www.petrovapujcka.cz/vice-o-pujcce>

<http://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-spotrebitelskem-uveru-a-problematika-lichvy-68466.html>

www.bohuslavsobotka.cz/Downloads/1544.doc

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_77088.html

<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-111publ24/pdf/PLAW-111publ24.pdf>

http://www.treasury.gov.au/~media/Treasury/Consultations%20and%20Reviews/2012/Regulations%20to%20support%20provisions%20in%20the%20Consumer%20Credit/Key%20documents/PDF/draft_regs.ashx

www.psp.cz

<http://www.spotrebitele.info>

<http://www.triky.eu/>

http://www.clfa.cz/dokumenty_spotr_uvery/dokument2.pdf

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/vykon_dohledu/upozorneni_pro_verejnost/u_pozorneni_klamave_praktiky_uvery.html

<http://www.gemoney.cz/ge/cz/1/zakaznický-servis/obchodni-podminky>

www.kb.cz

<https://www.pujckomat.cz/pages/smlouva-o-vseobecných-podmínkách>

http://www.citibank.cz/czech/gcb/personal_banking/czech/static/pdf/obpkarty_n.pdf

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Duvodova_zprava_MF_Spotrebitelsky_uver.pdf

http://www.csas.cz/static_internet/cs/Obchodni_informace-Produkty/Platebni_karty/Spolecne/Prilohy/OP_KK_actual.pdf

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/poradna/197209-dalsi-trik-poradatelu-predvadecek-prov> <http://www.bankovnipoplatky.com/pozor-na-predvadeci-akce-a-vyhodne-koupe-obehrana-pisnicka-podvodniku-stale-funguje-14898.html> <http://www.bankovnipoplatky.com/kocovina-predvadeci-akce-pavel-s-bojuje-s-podvodnymi-prodejci-14960.html>

http://www.kouzelnapujcka.cz/files/KP-Obchodni_podminky_6-11-2012.pdf

<http://www.premiakartacp.cz/zadost-o-kartu>

<http://www.ceskapojistovna.cz/chci-usetrit>

<http://www.coi.cz/predvanocni-strepy-z-notebooku-inspektoru-coi-nc576/>

<http://www.homecredit.cz/vyhledavani/?q=smlouva>

http://www.mkrconsulting.cz/dokumenty/SMLOUVA_O_PUJCCE.pdf

<http://www.mkrconsulting.cz/financni-sluzby.html>

<http://www.moneynow.cz/kontakt/obchodni-podminky>

http://www.kouzelnapujcka.cz/files/KP-Smlouva_o_pujcce.pdf

<http://www.kouzelnapujcka.cz/pujcka-pred-vyplatou-zaplati-ucty/>

http://www.essox.cz/uploads/Z121101_ESSOX_sazebnik_splatkovy_prodej_na_web.pdf

<http://www.mesec.cz/clanky/konsolidace-uveru-vrati-vam-klidne-spani/>

http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Tiskove_centrum/Prezentace_novinaru/Prilohy/100623_Restrukturalizace.pdf

http://www.financnitisen.cz/tiskove_zpravy_2013.php

<http://www.creditmanagement.co.za/in-duplum-interest-and-the-national-credit-act/>

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_77088.html

<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=781&O=6>

<http://www.novinky.cz/finance/295249-zoufali-lide-pod-tlakem-dluhu-sedaji-na-lep-lichvarum-kteri-jim-vezmou-byt.html>

<http://www.novinky.cz/finance/294668-cesi-si-pujcuji-na-bydleni-a-studium-na-dovolenou-uz-mene.html>

<http://www.novinky.cz/ekonomika/285036-zakaz-smenek-u-pujcek-lichvari-snadno-obejdou.html>

<http://www.coi.cz/neuvazene-uvery-nici-spotrebitele-nc620/>

<http://www.vataonline.cz/>

<http://www.ferratum-pujcka-online.cz/>

<https://www.ferratum.cz/poplatky-za-pujcku-prodlouzeni-splatnosti>

https://www.ferratum.cz/sites/ferratum.cz/files/120112_obchodni_podminky_spolecnosti_ferratum_final_21.1.2013.pdf

<https://www.moneysmart.gov.au/borrowing-and-credit/small-amount-loans#Cost>

<http://www.coloradoattorneygeneral.gov/sites/default/files/uploads/uccc/UCCC%202012.pdf>

<http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/221.214.11.de.pdf>

<http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/221.214.1.de.pdf>,

<http://www.miro-kredit.ch/>

<http://www.rozhodcisoud.net/cz/sekce/kdo-jsme-140/>

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5866&d=322233>

<http://www.finarbitr.cz/cs/spotrebiteleske-uvery.html>

http://www.finarbitr.cz/download/406_cs_vyrocnizprava-o-cinnosti-financniho-arbitra-za-rok-2011.pdf

<http://www.cetelem.cz/sfs/downloads/dokumenty-ke-stazeni/vseobecne-obchodni-podminky-01-11-2011.pdf>

<http://www.epravo.cz/top/clanky/zneuzivani-rozhodcich-dolozek-stale-nevyreseny-problem-60076.html>

Použité právní databáze

www.nsoud.cz

Aspi

<http://zakony-online.cz/?s145&q145=all>

<http://portal.gov.cz>

<http://beck-online.beck.de/>

Obchodní rejstřík

Živnostenský rejstřík

Insolvenční rejstřík

Název a shrnutí práce v českém jazyce

Diplomová práce se jmenuje „Spotřebitelské úvěry – znaky, vybraná ustanovení smluv o spotřebitelském úvěru, ochrana spotřebitele“.

Práce je členěna na čtyři kapitoly. Cílem této práce bylo zpracovat, jak právní předpisy upravující spotřebitelský úvěr ovlivňují praxi a smluvní ustanovení a jak praxe využívá limitů daných zákonem. Dále se autorka zaměřuje na ochranu spotřebitele, na zákonná ustanovení, která mají za účel spotřebitele chránit a vyrovnávat jeho postavení slabší strany, a též instituce, které dozorují dodržování těchto předpisů, vedou správní řízení v případě porušení těchto povinností a ukládají sankce.

V první kapitole se autorka věnuje ekonomickým faktorům spotřebitelského úvěru a základnímu definování pojmu spotřebitelského úvěru.

Kapitola druhá se zabývá právní úpravou – jednak obecnou v občanském a novém občanském zákoníku, jednak je kladen důraz především na právní úpravu v zákoně o spotřebitelském úvěru. Právní úprava v zákoně o spotřebitelském úvěru je členěna na jednotlivé podkapitoly, jež se věnují stěžejním bodům právní úpravy – vývoji zákonů upravujících čistě právní úpravu spotřebitelského úvěru, právní posloupnosti jednotlivých úprav, působnosti zákona o spotřebitelském úvěru, změnám po novele, posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, odstoupení od smlouvy, výpovědi, úvěru na koupi zboží, předčasnému splacení, zprostředkovatelům, dozoru a správním deliktům, změně živnostenského zákona. Zákonná ustanovení jsou okomentována a propojena s praktickými problémy, které se objevují při fungování těchto ustanovení. Na závěr výkladů o právní úpravě v zákoně o spotřebitelském úvěru je připojen výklad o německé právní úpravě korespondující se zákonem o spotřebitelském úvěru a je zde porovnání.

Kapitola třetí se věnuje typickým smlouvám o spotřebitelském úvěru – nachází se zde obecný výklad o smlouvě úvěrové, o půjčce, leasingové smlouvě a také podkapitola o rozhodčí smlouvě.

Poslední kapitola se zabývá vybranými otázkami ochrany spotřebitele. První podkapitola této části práce se věnuje správní ochraně spotřebitele a subjektům vykonávajícím dohled – zaměřuje se na správní postup podání stížnosti a především na činnost ČOI. Další podkapitola se zabývá institucí finančního arbitra a jeho působením

pro spotřebitele, poslední podkapitola se věnuje maximální výši RPNS a tomu, zda by její stanovení zákonem zlepšilo pozici spotřebitele.

Název a shrnutí práce v anglickém jazyce

Summary of the Thesis: “Consumer loans - elements, selected clauses in consumer loan contracts, the protection of a consumer“. The aim of this thesis is to describe in which ways laws regulating consumer credit effect praxis and contract provisions and how the praxis uses the limits given by the law.

Author focuses on customer protection, law provisions, which should protect him and equalize his weaker position and state institutions, which control following this law provisions and administrative procedure in case of infringement of this law provisions.

The thesis consists of four chapters. In the first chapter the author concentrates on economic factors of consumer credits and basic definitions of consumer credits.

Second chapter is on the subject of law regulation. It is about general law regulation in civil code and new civil code and about specific law regulation in the statute of consumer credit. The law regulation in the statute of consumer credit is divided into 13 part- development of specific statutes on the subject of consumer credit, chronological succession, force, amendment, and discretion about consumer’s ability to repay the loan, withdraw, notice, credit for buying goods, prepaying, agents, control and administrative offence, change of trade statute. Law provisions are commented and bound to practical problems, which appear by application. At the end is a part about German consumer credit law and comparison to Czech regulations.

Third chapter is about typical contracts about consumer credit-there is about credit contract, loan contract, leasing contract and about arbitration contract and consumer arbitration process.

Last chapter is dedicated to chosen topics of consumer protection- first subsection is about administrative consumer protection and about controlling subject- first of all administrative process of giving suggestion and about Czech Trade Inspection , another subsection deals with Financial Arbitrator (state institution, which can handle disputes raised out of consumer credits) and last subsection s about regulation of interest and loan cost- as the thing which might improve the position of consumer.

Klíčová slova v českém a anglickém jazyce

Spotřebitelský úvěr

Spotřebitel

Ochrana spotřebitele

Consumer credit

Consumer

Consumer protection